

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Απόφαση ΕΠΑ: 26/2017

Αρ. Φακέλου: 11.17.014.05

ΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ 2008 ΚΑΙ 2014

Αυτεπάγγελτη έρευνα εναντίον της εταιρείας Panicos Theo Hadjigeorgiou & Co Ltd για πιθανολογούμενες παραβάσεις των άρθρων 3 ή/και 6 του Νόμου 13(I)/2008 ως έχει τροποποιηθεί και των άρθρων 101 ή/και 102 Σ.Λ.Ε.Ε.

Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού:

κα Λουκία Χριστοδούλου	Πρόεδρος
κ. Ανδρέας Καρύδης	Μέλος
κα Ελένη Καραολή	Μέλος
κ. Χάρης Παστελλής	Μέλος
κ. Παναγιώτης Ουστάς	Μέλος

Ημερομηνία απόφασης: 19 Ιουνίου 2017

ΑΠΟΦΑΣΗ

Αντικείμενο της υπό εξέταση υπόθεσης είναι η αυτεπάγγελτη έρευνας της Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού (στο εξής η «Επιτροπή») εναντίον της εταιρείας Panicos Theo Hadjigeorgiou & Co Limited (στο εξής η «P.T. Hadjigeorgiou»), αναφορικά με το ενδεχόμενο παράβασης των άρθρων 3 ή/και 6 των περί της Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμων του 2008 και 2014, καθώς και των άρθρων 101 ή/και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής η «ΣΛΕΕ»), σε σχέση με τις πράξεις και παραλείψεις της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou ως προς τους όρους και τις τιμές διάθεσης των συσκευών και όλων των αναλώσιμων προϊόντων που αφορούν την παρακολούθηση γλυκόζης (σακχάρου), τόσο σε σχέση με τους δημόσιους διαγωνισμούς προσφορών που διεξάγονται από το Τμήμα Φαρμακευτικών Υπηρεσιών, όσο και σε σχέση με τη διάθεση αυτών μέσω των

διαφόρων σημείων πώλησης ή/και τους καταναλωτές ή/και άλλους, καθώς και σε σχέση με τους όρους συνεργασίας της P.T. Hadjigeorgiou με την κατασκευάστρια ή/και προμηθεύτρια εταιρεία των εν λόγω προϊόντων, ή/και της δράσης της P. T. Hadjigeorgiou ως αποτέλεσμα αυτής της συνεργασίας.

1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Στις 29/4/2014 η Επιτροπή αφού μελέτησε όλα τα ενώπιον της στοιχεία, αποφάσισε ότι δικαιολογείται η διεξαγωγή αυτεπάγγελτης έρευνας εναντίον της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou αναφορικά με το ενδεχόμενο παράβασης των άρθρων 3 ή/και 6 του Νόμου καθώς και των άρθρων 101 ή/και 102 της ΣΛΕΕ με σκοπό τη διερεύνηση των πράξεων και παραλείψεων της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou σε σχέση με τους όρους και τις τιμές διάθεσης των συσκευών και όλων των αναλώσιμων προϊόντων που αφορούν την παρακολούθηση γλυκόζης (σακχάρου) τόσο σε σχέση με τους δημόσιους διαγωνισμούς προσφορών που διεξάγονται από το Τμήμα Φαρμακευτικών Υπηρεσιών, όσο και σε σχέση με τη διάθεση αυτών μέσω των διαφόρων σημείων πώλησης ή/και τους καταναλωτές ή/και άλλους, καθώς και σε σχέση με τους όρους συνεργασίας της P.T. Hadjigeorgiou με την κατασκευάστρια ή/και προμηθεύτρια εταιρεία των εν λόγω προϊόντων, ή/και της δράσης της P. T. Hadjigeorgiou ως αποτέλεσμα αυτής της συνεργασίας.

Η Επιτροπή, στις 31/3/2016, εξέτασε την πιο πάνω υπόθεση υπό το φως της απόφασης του Διοικητικού Δικαστηρίου, ημερομηνίας 29/1/2016, στην Προσφυγή με αρ. 5651/2013 (Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου κ.ά. και 1. Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού και 2. Κυπριακής Δημοκρατίας μέσω Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού) με την οποία κρίθηκε ότι η συγκρότηση της Επιτροπής ήταν κακή λόγω της συμμετοχής σε αυτήν του κ. Χρίστου Τσίγκη, ο οποίος ήταν ταυτόχρονα και μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΔΗΚΟ, καθότι τούτο παραβίαζε την αρχή της διάκρισης των εξουσιών. Η Επιτροπή κατά την εν λόγω συνεδρία της, ομόφωνα αποφάσισε να ανακαλέσει όλες τις αποφάσεις που έλαβε, έχοντας στη σύνθεσή της τον κ. Χρίστο Τσίγκη, και όπως εξετάσει εξ' υπαρχής την υπόθεση, δεδομένου ότι η ανάκληση παράνομης διοικητικής πράξης εξαφανίζει εξ' υπαρχής την πράξη (ex tunc), ανατρέχει στο χρόνο της έκδοσής της και αποκαθιστά τη νομική κατάσταση που υπήρχε πριν από την έκδοση της ανακαλούμενης πράξης (Ε. Σπηλιωτόπουλου «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου» 12^η έκδ., Τόμος 1, σελ. 198).

Η Επιτροπή, υπό την τότε σύνθεσή της, εξέτασε εκ νέου τις πληροφορίες που τέθηκαν ενώπιον της κατά το χρόνο της ανακαλούμενης απόφασης ημερομηνία 29/4/2014, ήτοι δημοσιεύματα και δελτία τύπου στον ηλεκτρονικό και έντυπο τύπο

σύμφωνα με τα οποία οι τιμές που προσφέρει η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou για όλα τα αναλώσιμα προϊόντα για σκοπούς μέτρησης του σακχάρου στο Τμήμα Φαρμακευτικών Υπηρεσιών της Δημοκρατίας μέσω των Δημόσιων Προσφορών, είναι πολύ χαμηλές, ενώ οι τιμές που προσφέρει τις συσκευές για σκοπούς μέτρησης του σακχάρου, καθώς και όλα τα αναλώσιμα προϊόντα για σκοπούς μέτρησης του σακχάρου στο καταναλωτικό κοινό, μέσω των διαφόρων σημείων πώλησης ξεπερνούν κατά πολύ το 100%. Η Επιτροπή, συνεκτιμώντας όλα τα στοιχεία που είχε ενώπιόν της, το σημείωμα της Υπηρεσίας με ημερομηνία 28/4/2014, καθώς και τα δημοσιεύματα στον ημερήσιο τύπο και λοιπές πληροφορίες ενεργώντας στη βάση των διατάξεων του άρθρου 23(2)(α) του Νόμου, ομόφωνα αποφάσισε ότι δικαιολογείται η διεξαγωγή αυτεπάγγελτης έρευνας εναντίον της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou αναφορικά με το ενδεχόμενο παράβασης των άρθρων 3 ή/και 6 του Νόμου καθώς και των άρθρων 101 ή/και 102 της ΣΛΕΕ, με σκοπό τη διερεύνηση των πράξεων και παραλείψεων της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou σε σχέση με τους όρους και τις τιμές διάθεσης των συσκευών και όλων των αναλώσιμων προϊόντων που αφορούν την παρακολούθηση γλυκόζης (σακχάρου) τόσο σε σχέση με τους δημόσιους διαγωνισμούς προσφορών που διεξάγονται από το Τμήμα Φαρμακευτικών Υπηρεσιών, όσο και σε σχέση με τη διάθεση αυτών μέσω των διαφόρων σημείων πώλησης ή/και τους καταναλωτές ή/και άλλους, καθώς και σε σχέση με τους όρους συνεργασίας της P.T. Hadjigeorgiou με την κατασκευάστρια ή/και προμηθεύτρια εταιρεία, ή/και της δράσης της P.T. Hadjigeorgiou ως αποτέλεσμα αυτής της συνεργασίας.

Η Υπηρεσία, ενεργώντας στη βάση των οδηγιών της Επιτροπής, με επιστολή ημερομηνίας 7/4/2016 ενημέρωσε την εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou για την απόφαση της Επιτροπής ημερομηνίας 31/3/2016.

Την 1/6/2017, η Επιτροπή υπό τη νέα σύνθεσή της, εξέτασε την υπόθεση υπό το φως της απόφασης της Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην Αναθεωρητική Έφεση με αρ. 2/2016, ημερομηνίας 3/3/2017 με την οποία ανατράπηκε η απόφαση του Διοικητικού Δικαστηρίου ημερομηνίας 29/1/2016 στην Προσφυγή με αρ.5651/2013, (Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου κ.ά. και 1. Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού και 2. Κυπριακής Δημοκρατίας μέσω Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού). Η Επιτροπή στην υπό αναφορά συνεδρία της αποφάσισε την ανάκληση της ανακλητικής απόφασης της ημερομηνίας 31/3/2016, καθώς και όλων των μετέπειτα ληφθεισών αποφάσεων, προς ενεργό συμμόρφωση με την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην Αναθεωρητική Έφεση με αρ. 2/2016. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με σχετική νομολογία, με την απόφαση της Επιτροπής αναβιώνουν όλες οι

ληφθείσες αποφάσεις που προηγούνται της ανακληθείσας, ήτοι οι αποφάσεις της Επιτροπής που είχαν ληφθεί με τη συμμετοχή του κ. Τσίγκη.

Με δεδομένη την απόφαση της Επιτροπής για ανάκληση της ανακλητικής απόφασης και αναβίωση όλων των αποφάσεων της Επιτροπής που λήφθηκαν έχοντας στη σύνθεσή της τον κ. Τσίγκη, καθώς και τη θέση του κυρίου Ουστά ότι συμφωνεί με τις αποφάσεις της Επιτροπής και υιοθετεί αυτές, αναβίωσε η απόφαση για διεξαγωγή αυτεπάγγελτης έρευνας εναντίον της εταιρείας Panicos Theo Hadjigeorgiou & Co Limited αναφορικά με το ενδεχόμενο παράβασης των άρθρων 3 ή/και 6 του Νόμου, καθώς και των άρθρων 101 ή/και 102 της ΣΛΕΕ. Η Επιτροπή κατά την εν λόγω συνεδρία, έδωσε οδηγίες στην Υπηρεσία να κάνει χρήση του εντός του διοικητικού φακέλου της καταγγελίας υλικού που συλλέχθηκε μετά από την ανακληθείσα ανακλητική απόφαση και αποτελεί αντικειμενικό στοιχείο.

Στις 14/6/2017, η Υπηρεσία, ενεργώντας στη βάση των οδηγιών της Επιτροπής ενημέρωσε την εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou για την απόφαση της Επιτροπής ημερομηνίας 1/6/2017.

Η Υπηρεσία ενεργώντας στη βάση των οδηγιών της Επιτροπής και αφού διεξήγαγε τη δέουσα προκαταρκτική έρευνα της καταγγελίας, στις 16/6/2017 υπέβαλε σημείωμα προς την Επιτροπή αναφορικά με τα ευρήματα της έρευνά της.

2. ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΟ ΜΕΡΟΣ: Panicos Theo Hadjigeorgiou & Co Ltd

Η P.T. Hadjigeorgiou είναι εταιρεία δεόντως εγγεγραμμένη σύμφωνα με τους νόμους της Κυπριακής Δημοκρατίας. Μέτοχοι και διευθυντές της εταιρείας είναι οι Αγγελική Χατζηγεωργίου και Πανίκος Χατζηγεωργίου. Η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou δραστηριοποιείται στην κυπριακή αγορά στην εισαγωγή και εμπορία φαρμακευτικών προϊόντων σε φαρμακεία και σε νοσοκομεία. Επιπρόσθετα, η εν λόγω εταιρεία λαμβάνει μέρος σε Δημόσιους Διαγωνισμούς που αφορούν την προμήθεια φαρμακευτικών προϊόντων. Η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou συνεργάζεται μεταξύ άλλων με τις εταιρείες [.....][†]. Επίσης, εμπορεύεται τις συμβατικές συσκευές μέτρησης σακχάρου με την εμπορική επωνυμία CAMEO OKMETER¹ και τις αντίστοιχες ταινίες, για τις οποίες κέρδισε διαγωνισμό που προκήρυξαν οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας (στο εξής οι «Φαρμακευτικές Υπηρεσίες»).

^{*} Οι αριθμοί και/ή τα στοιχεία που παραλείπονται και δεν εμφανίζονται τόσο σε αυτό το σημείο, όσο και στη συνέχεια καλύπτονται από επιχειρηματικό/επαγγελματικό απόρρητο. Ενδεικτικό της παράλειψης είναι το σύμβολο [.....]

[†] Brand Name: OKmeter Cameo, Place of Origin: Taiwan, Model Number: OK-9P, Certifications: Approved by CE0123, ISO13485, GMP

3. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Αντικείμενο διερεύνησης είναι οι πράξεις και/ή παραλείψεις της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou σε σχέση με τους όρους και τις τιμές διάθεσης των συσκευών και όλων των αναλώσιμων προϊόντων που αφορούν την παρακολούθηση γλυκόζης (σακχάρου) τόσο σε σχέση με τους δημόσιους διαγωνισμούς προσφορών που διεξάγονται από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες, όσο και σε σχέση με τη διάθεση αυτών μέσω των διαφόρων σημείων πώλησης ή/και τους καταναλωτές ή/και άλλους, καθώς και σε σχέση με τους όρους συνεργασίας της P.T. Hadjigeorgiou με την κατασκευάστρια ή/και προμηθεύτρια εταιρεία των εν λόγω προϊόντων, ή/και της δράσης της P.T. Hadjigeorgiou, ως αποτέλεσμα αυτής της συνεργασίας.

Ιδιαίτερα σημειώνεται ότι η έρευνα εστιάζεται στα συστήματα μέτρησης σακχάρου με την εμπορική επωνυμία CAMEO OKMETER, τις αντίστοιχες ταινίες καθώς και όλα τα αναλώσιμα προϊόντα που αφορούν την παρακολούθηση της γλυκόζης. Σύμφωνα με το Διαγωνισμό 170/2012, το συμβατικό σύστημα μέτρησης σακχάρου περιλαμβάνει μετρητή γλυκόζης, συσκευή τρυπήματος, θήκη μεταφοράς και ένα σετ διαλυμάτων ποιοτικού ελέγχου σε δύο επίπεδα μετρήσεων.

Η Επιτροπή σημειώνει ότι στις 4/3/2014, ο Παγκύπριος Διαβητικός Σύνδεσμος είχε υποβάλει στην Επιτροπή παράπονο εναντίον της εταιρείας P.T Hadjigeorgiou, αναφορικά με τις χρεώσεις των μετρητών σακχάρου, τις οποίες θεωρεί υπερβολικές. Ειδικότερα, ο Παγκύπριος Σύνδεσμος Διαβητικών επεσήμανε στην υπό αναφορά επιστολή του ότι οι τιμές που προσφέρει η εταιρεία P.T Hadjigeorgiou τα αναλώσιμα στις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες είναι κατά την άποψη τους είναι πολύ χαμηλές. Είναι επίσης διαπίστωσή τους ότι οι τιμές που προσφέρει τις συσκευές και τα αναλώσιμα ξεπερνούν κατά πολύ το 100%, επισημαίνοντας ότι παραβιάζονται οι κανονισμοί της διαφάνειας, της προστασίας του καταναλωτή, που γίνεται έρμαιο για 3 χρόνια του προμηθευτή.²

Περαιτέρω, σημειώνεται πως σύμφωνα με την Ανακοίνωση που είχε εκδώσει ο Παγκύπριος Σύνδεσμος Διαβητικών, η οποία δημοσιεύτηκε στην ηλεκτρονική ενημερωτική ιστοσελίδα Sigmalive, στις 17/1/2014³, αναφέρονται τα ακόλουθα:

² Το παράπονο του Παγκύπριου Συνδέσμου Διαβητικών δεν εξετάστηκε από την Επιτροπή καθότι αυτό κρίθηκε ότι δεν είχε υποβληθεί νομότυπα στη βάση των προνοιών του άρθρου 35 του Νόμου.

³ <http://www.sigmalive.com/lifestyle/health/92573#sthash.AtZozVyX.dpuf>

«Ανακοίνωση του Συνδέσμου αναφέρει ότι πρόσφατα κατακυρώθηκε από το Υπουργείο Υγείας η προσφορά για τις ταινίες ανάλυσης γλυκόζης αίματος όπου προβλέπεται ότι ο προμηθευτής θα πρέπει να διαθέτει και συμβατά μηχανάκια.

Ο Παγκύπριος Διαβητικός Σύνδεσμος όπως κάθε φορά (κάθε δύο χρόνια που γίνονται προσφορές) ήλθε σε επαφή με τον προμηθευτή για να συμφωνήσουν στον τρόπο διάθεσής του μέσω του Παγκύπριου Διαβητικού Συνδέσμου όπως γίνεται μέχρι σήμερα, καθώς και για την τιμή διάθεσης του.

"Δυστυχώς παρ όλες τις προσπάθειες που έγιναν από το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου αλλά και τις παρεμβάσεις τόσο του ιδίου του Υπουργού Υγείας όσο και των υπηρεσιών του Υπουργείου Υγείας, ο συγκεκριμένος προμηθευτής επιμένει να μην συνεργαστεί και να πωλεί το μηχανάκι στην τιμή των €25 συν ΦΠΑ δηλαδή στην τιμή των €29,75", προστίθεται.

Ο Σύνδεσμος θεωρεί ότι εν μέσω οικονομικής κρίσης "αυτό είναι καθαρή εκμετάλλευση και με βάση τις έρευνες που έκανε τα μηχανάκια δεν πρέπει να πωλούνται πέραν των €15-€20 περιλαμβανομένου και ενός λογικού περιθωρίου κέρδους".

Δηλώνει ότι ως ο κύριος εκφραστής χιλιάδων ατόμων με διαβήτη δεν αποδέχεται αυτή την κατάσταση και προσθέτει ότι θα αγωνιστεί για τα δικαιώματα των μελών του.

"Το Κράτος, το Υπουργείο Υγείας, η Βουλή και οι υπόλοιπες εθελοντικές οργανώσεις πρέπει να ενωθούν μαζί μας για να ανατρέψουμε αυτή την κατάσταση γιατί αύριο μπορεί να είναι η σειρά μιας άλλης ευπαθούς ομάδας του λαού μας", προστίθεται στην ανακοίνωση.

Σαν πρώτο μέτρο ο Παγκύπριος Διαβητικός Σύνδεσμος καλεί όλα τα άτομα με διαβήτη και φίλους του Συνδέσμου σε ειρηνική εκδήλωση έξω από τη Βουλή την Πέμπτη 23.1.2014 στις 3μ.μ.»

Στις 23/1/2014, η ηλεκτρονική ενημερωτική ιστοσελίδα Sigmalive, σε σχετικό της άρθρο καταγράφει τα εξής σε ότι αφορά τη διαμαρτυρία που πραγματοποιήθηκε από τα μέλη του Παγκύπριου Συνδέσμου έξω από την Βουλή των Αντιπροσώπων:

«Οι επικεφαλής του Συνδέσμου είχαν το απόγευμα συνάντηση τον Πρόεδρο της Βουλής στον οποίο παρέδωσαν υπόμνημα διαμαρτυρίας, με το οποίο ζητούν την παρέμβαση της Βουλής και καταγγέλλουν ότι ο επιχειρηματίας που κέρδισε την προσφορά προμήθειας των συσκευών μέτρησης του σακχάρου στο αίμα πωλεί τη συσκευή στην τιμή των 29,75 ευρώ, ενώ προηγουμένως η συσκευή πωλείτο 25 ευρώ.

Στο υπόμνημα τους τα μέλη του Παγκύπριου Διαβητικού Συνδέσμου αναφέρουν επίσης ότι οι συσκευές δεν πρέπει να πωλούνται πέρα των 15-20 ευρώ, περιλαμβανομένου και ενός λογικού περιθωρίου κέρδους και ότι πολλές εταιρείες είναι πρόθυμες να προσφέρουν τις συσκευές, αγοράζοντας τα αναλώσιμα. Σημειώνουν ότι σε όλες τις χώρες της Ευρώπης οι συσκευές προσφέρονται δωρεάν και ότι αυτό ήταν πάγιο αίτημα του Συνδέσμου προς το Υπουργείο Υγείας.

[...]

Ο κύριος Μιχαήλ είπε ότι η τιμή της συσκευής η οποία πωλείται από τον εισαγωγέα είναι κατά 20% πιο ψηλή από την τελευταία προσφορά, ενώ η τιμή των ταινιών ανάλυσης σακχάρου, όπως είπε, για όσους δεν είναι δικαιούχοι της κάρτας Α' μπορεί να φθάσει και τα 20 ευρώ, ενώ στην προσφορά είναι κάτω από τα 2 ευρώ.

[...]

Ανέφερε ότι οι ταινίες δίνονται δωρεάν από το Νοσοκομείο στους δικαιούχους δωρεάς περίθαλψης αλλά είναι αναγκασμένοι, όπως είπε ο κ. Μιχαήλ «να αγοράσουν τα μηχανάκια από τον εισαγωγέα στην τιμή των 29,75 ευρώ που είναι μια τιμή πολύ υψηλή σε σύγκριση με τα αποτελέσματα της έρευνας που έχουμε διεξάγει ως Σύνδεσμος».

4. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

4.1 Γενικές πληροφορίες αναφορικά με τα δικαιώματα και τις ανάγκες των διαβητικών στην Κύπρο

Τα άτομα με διαβήτη χρήζουν θεραπευτικής αγωγής, είτε πρόκειται για δίαιτα είτε για δισκία είτε για ινσουλίνη. Σκοπός της θεραπευτικής αγωγής είναι να διατηρούνται τα επίπεδα γλυκόζης στο αίμα όσο το δυνατόν πιο κοντά στα φυσιολογικά. Στην περίπτωση που κάποιος παίρνει ινσουλίνη είναι χρήσιμο να παρακολουθεί στενά τα επίπεδα σακχάρου του, διότι καθ' αυτό τον τρόπο μπορεί να ρυθμίζει κατάλληλα τη δόση του ανάλογα με τα αποτελέσματα.⁴

Για την εξέταση του επιπέδου σακχάρου στο αίμα υπάρχουν διάφορες εξετάσεις, όπως ανάλυση αίματος, ανάλυση ούρων και εξέταση αίματος με σύστημα μέτρησης σακχάρου. Τα συστήματα μέτρησης σακχάρου μπορούν να χρησιμοποιηθούν από το διαβητικό οπουδήποτε, οποιαδήποτε ώρα της ημέρας. Για το λόγο αυτό, η πλειοψηφία των διαβητικών χρησιμοποιεί τα συγκεκριμένα συστήματα τα οποία

⁴<http://reviews.in.gr/health/diabetes>

μετρούν το επίπεδο σακχάρου αφού τρυπηθεί πρώτα το δάκτυλο και παρθεί δείγμα αίματος στην ειδική ταινία, η οποία τοποθετείται στο σύστημα.

Με βάση τους σχετικούς κανονισμούς του Υπουργείου Υγείας (ΚΔΠ 225/2000, 660/2002, 445/2004, 364/2005, 629/2007 και 143/2013) οι πολίτες της Δημοκρατίας, που είναι μόνιμοι κάτοικοι Κύπρου, δικαιούνται ιατρικής και άλλης περίθαλψης στα κρατικά νοσηλευτήρια αναλόγως της κατηγορίας στη οποία εμπίπτουν, ήτοι κάτοχοι νοσηλείας, και κάτοχοι νοσηλείας (ειδική κατηγορία).

Κάτοχοι ταυτότητας νοσηλείας χορηγείται:

Α) σε άγαμο πρόσωπο ή χήρο ή χήρα ή έγγαμο πρόσωπο το οποίο βρίσκεται σε διάσταση ή διαζευγμένο, χωρίς εξαρτώμενους, του οποίου το εισόδημα δεν υπερβαίνει τα €15,400,

Β) σε κάθε μέλος οικογένειας, της οποίας το συνολικό οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει τα €30,750,00,

Γ) σε κάθε μέρος οικογένειας με τρία ή περισσότερα εξαρτώμενα τέκνα, νοουμένου ότι η οικογένεια αποφασίσει να καταβάλει ύψος 1.5% επί του συνολικού ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος,

Δ) πρόσωπα που καθορίζονται στον Πρώτο Πίνακα Μέρος ΙΙΙ του Κανονισμού 3,

Ε) άτομα που πάσχουν από πάθηση που αναφέρεται στον 6 Πίνακα Μέρος Ι(Α) του Κανονισμού 8 και

ΣΤ): άτομα που πάσχουν από πάθηση που αναφέρεται στον 6 Πίνακα Μέρος Ι(Β) του Κανονισμού 8 εάν το εισόδημα δεν υπερβαίνει τα €150,000.

Τα άτομα με διαβήτη που δεν καλύπτονται από το μέρος Ι του Πίνακα 6⁵ της ΚΔΠ 143/2013, εφόσον το εισόδημα της οικογένειας τους δεν υπερβαίνει τις €150,000, δικαιούνται (ειδική κατηγορία) δωρεάν ορισμένες μόνον υπηρεσίες από τα κρατικά νοσηλευτήρια, ήτοι νοσηλεία για τη συγκεκριμένη νόσο, φάρμακα για το διαβήτη και αναλώσιμα για τον έλεγχο της γλυκόζης (Πίνακας 6 του Κανονισμού 8).

Σύμφωνα με την ιστοσελίδα του Παγκύπριου Συνδέσμου, όλοι οι διαβητικοί δικαιούνται δωρεάν ανεξάρτητα οικονομικής κατάστασης, τα ακόλουθα:

- I. Ινσουλίνη
- II. Πέννες χορήγησης ινσουλίνης
- III. Χάπια ρύθμισης και προστασίας από το διαβήτη, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων της τρίτης γενιάς
- IV. Στριπς (ταινίες) ανάλυσης αίματος

⁵ Τα άτομα αυτά δικαιούνται δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη ως δικαιούχοι ανεξάρτητα από το εισόδημα τους.

V. Βελόνες για πέννα λήψης αίματος από το δάκτυλο

Σύμφωνα με τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες, στη βάση της εγκύκλιου με θέμα «Παροχή ταινιών μέτρησης γλυκόζης σε Διαβητικούς Ασθενείς από τα Κρατικά Νοσηλευτήρια» ισχύουν τα ακόλουθα:

- I. Χορήγηση ταινιών μέτρησης γλυκόζης από τα κρατικά νοσηλευτήρια ως εξής:
 - (α) Οι ασθενείς με Διαβήτη τύπου I ινσουλινοεξαρτόμενοι –παιδιά και ενήλικες- δύναται να λάβουν 200 ταινίες (4 κουτιά)/δύο μήνες, και
 - (β) Οι ασθενείς με Διαβήτη τύπου II δύναται να λάβουν 50 ταινίες (1 κουτί)/δύο μήνες).
- II. Μετά από σχετική έγκριση, ο μέγιστος αριθμός ταινιών που δύναται να λαμβάνει διαβητικός ασθενής είναι:
 - (α) Οι ασθενείς με Διαβήτη τύπου I, δύναται να λάβουν 250 ταινίες (5 κουτιά)/κάθε δύο μήνες, και
 - (β) Οι ασθενείς με Διαβήτη τύπου II, δύναται να λάβουν 100 ταινίες (2 κουτιά)/κάθε δύο μήνες.
- III. Στους διαβητικούς ασθενείς με αντλία ινσουλίνης, ο μέγιστος αριθμός ταινιών που δύναται να λαμβάνει διαβητικός ασθενής με αντλία ινσουλίνης είναι 350 ταινίες (7 κουτιά)/κάθε δύο μήνες.

Σύμφωνα με την παρουσίαση της κυρίας Βασιλικής Χατζηγιωνά με τίτλο «Έγκαιρη Διάγνωση του Διαβήτη με τον Ανιχνευτικών Έλεγχο Γλυκόζης στις 24-28 εβδομάδες κύησης» που έγινε στο 16 Παγκύπριο Συνέδριο: «Ο Παγκύπριος Διαβητικός Σύνδεσμος (Π.Δ.Σ) αναφέρει τα αποτελέσματα έρευνας που έδειξαν πως το ποσοστό των διαβητικών στην Κύπρο είναι 10,3%[..]».

Επίσης, σύμφωνα με τις πληροφορίες των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών, στη βάση των πληροφοριών του Παγκύπριου Συνδέσμου, ο αριθμός των ασθενών που πάσχουν από διαβήτη στην Κύπρο ανέρχεται σε 50.000 ασθενείς περίπου.

Οι ετήσιες ποσότητες ταινιών που χορηγήθηκαν από τα κρατικά νοσηλευτήρια τα τελευταία τρία έτη, σύμφωνα με τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες, είναι οι ακόλουθες:

Έτος	Ποσότητες ταινιών που είχαν χορηγηθεί στους ασθενείς από τα κρατικά νοσοκομεία.
2011	12.261.500
2012	14.253.900
2013	13.100.000

Οι προϋπολογιζόμενες ανάγκες της κάθε κατηγορίας διαβητικών σε ταινίες ανάλυσης αίματος, ανά μήνα, που δίδονται δωρεάν, σύμφωνα με τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες, είναι οι ακόλουθες:

Κατηγορίες ασθενών:	Προϋπολογιζόμενες ανάγκες σε ταινίες ανά ασθενή/ανά μήνα, που δίδονται <u>δωρεάν</u> στους δικαιούχους, από τα κρατικά φαρμακεία σε κάθε κατηγορία.	Δυνατότητα αύξησης του αριθμού παροχής του αριθμού παροχής <u>δωρεάν</u> ταινιών ανά ασθενή/ανά μήνα, σε εξειδικευμένα περιστατικά ασθενών.
Ασθενείς με Διαβήτη τύπου I	100	125
Ασθενείς με Διαβήτη τύπου II	25	50
Διαβητικοί Ασθενείς με αντλία ινσουλίνης	100	175

Ο εν λόγω πίνακας δόθηκε αυτούσιος από το Τμήμα Φαρμακευτικών Υπηρεσιών με την επιστολή ημερομηνίας 2/7/2014. Η Επιτροπή περαιτέρω σημειώνει ότι δεν υπάρχουν στοιχεία κατά πόσο οι ποσότητες καλύπτουν τις πραγματικές ανάγκες ενός προσώπου που πάσχει από διαβήτη. Ενδεχόμενα κάποιοι από τους δικαιούχους ασθενείς, όπως παιδιά, να αγοράζουν πρόσθετες ταινίες ανάλυσης αίματος και από τα ιδιωτικά φαρμακεία. Υπάρχουν επίσης άτομα τα οποία δεν είναι διαβητικοί αλλά μετά από οδηγίες γιατρού παρακολουθούν το επίπεδο ζαχάρου τους με τη χρήση μετρητών και ταινιών.

4.2. Διαγωνισμοί που διεξάχθηκαν από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες

Στις 18/12/2012, οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες προέβηκαν σε Δημόσιο Διαγωνισμό με αριθμό 170/2012, για την «*Προμήθεια Μετρητών Γλυκόζης Αίματος και Αντιδραστηρίων σε Ταινίες*» με τη μέθοδο ανοικτής διαδικασίας και με κριτήριο ανάθεσης τη χαμηλότερη προσφορά.⁶

Οι βασικότεροι όροι του εν λόγω διαγωνισμού 170/2012, σύμφωνα με την προκήρυξη είναι:

⁶ Πηγή πληροφόρησης E-procurement

- Όρος II.1.5) Προμήθεια μετρητών γλυκόζης αίματος και αντιδραστηρίων σε ταινίες.
- Όρος II.2.1) Η συνολική ποσότητα ή έκταση, εκτιμώμενη αξία χωρίς ΦΠΑ: €2.367.105.
- Όρος II.3) Η διάρκεια της σύμβασης ή προθεσμία εκτέλεσης: 36 μήνες με δυνατότητα ανανέωσης (όρος II. 2.3)

Για το Διαγωνισμό με αρ.170/2012 υποβλήθηκαν συνολικά [...] εμπρόθεσμες προσφορές από τις εταιρείες [...], Panicos Theo Hadjigeorgiou & Co Ltd, Elinco Diagnostics Ltd, [...] ⁷ [...].

Στις 30/1/2013, διορίστηκε Επιτροπή Αξιολόγησης η οποία προέβη σε έλεγχο των δικαιολογητικών συμμετοχής στο διαγωνισμό, και σε τεχνική και οικονομική αξιολόγηση από την οποία προέκυψε ότι η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou ήταν η πιο φθηνή. Κατόπιν πραγματοποιήθηκε έλεγχος του συστήματος μέτρησης της γλυκόζης στο αίμα από την κατασκευάστρια εταιρεία OK Biotech Co Ltd, που αφορούσε την προσφορά της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou από τον Τομέα Βιοχημείας του Γενικού Νοσοκομείου, ο οποίος διαπίστωσε ότι τα αποτελέσματα ικανοποιούσαν της απαιτήσεις του πρωτόκολλου αξιολόγησης του εν λόγω διαγωνισμού. Ακολούθως, η Επιτροπή Αξιολόγησης απέστειλε την έκθεσή της στο Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου Υγείας, το οποίο σε συνεδρία του ημερομηνίας 30/4/2013 κατακύρωσε την προσφορά σύμφωνα με την εισήγηση της Επιτροπής Αξιολόγησης στην εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou.

Μετά τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων του διαγωνισμού στις 17/5/2013, καταχωρήθηκαν ενώπιον της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφορών δύο προσφυγές οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα την ακύρωση της προσβαλλόμενης απόφασης.

⁷ [...]

Συνακόλουθα, η Επιτροπή Αξιολόγησης προχώρησε στην τεχνική αξιολόγηση των προσφορών που κρίθηκαν αποδεκτές κατά το στάδιο ελέγχου των δικαιολογητικών συμμετοχής και στην οικονομική αξιολόγηση όσων προσφορών έγιναν αποδεκτές κατά την τεχνική αξιολόγηση και υπέβαλε εισήγηση για κατακύρωση του διαγωνισμού στην εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou για αγορά του προϊόντος OKMETER, για το ποσό των USD [...].⁸ Το Συμβούλιο Προσφορών στις 10/9/2013 κατακύρωσε την προσφορά στην υπό αναφορά εταιρεία.⁹ Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία του Διαγωνισμού αρ. 170/2012, η διάρκεια της σύμβασης είναι 36 μήνες.

Ακολούθως, στις 18/9/2013, η εταιρεία Elinco Diagnostics Ltd καταχώρησε ενώπιον της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφορών προσφυγή αρ. 41/2013, εναντίον των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών, σε σχέση με τον υπό αναφορά διαγωνισμό. Η Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών στις 31/3/2014 με απόφασή της απέρριψε την προσφυγή, επικυρώνοντας την απόφαση της Αναθέτουσας Αρχής.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που δόθηκαν από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες, η υπογραφή και χαρτοσήμανση της σύμβασης με την εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou πραγματοποιήθηκε στις 25 Οκτωβρίου 2013 και η πρώτη τμηματική παράδοση έγινε στις 19 Δεκεμβρίου 2013. Ο λόγος καθυστέρησης στην υπογραφή της ανάθεσης σύμβασης ήταν η άσκηση προσφυγής στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών από τους οικονομικούς φορείς. Η μέγιστη τιμή πώλησης για τα συστήματα μετρητών γλυκόζης καθορίστηκε στα έγγραφα του διαγωνισμού και αποτελεί συμβατικό όρο στη σύμβαση.

Το χρονικό διάστημα μεταξύ της λήξης της σύμβασης με τον προηγούμενο προμηθευτή και της έναρξης της προμήθειας από την εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou, οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες προχώρησαν στην εξασφάλιση των αντιδραστηρίων σε ταινίες από τον προηγούμενο προμηθευτή, με διαδικασία διαπραγμάτευσης μετά από την έγκριση του Συμβουλίου Προσφορών του Υπουργείου Υγείας, για την κάλυψη άμεσων αναγκών.¹⁰

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που δόθηκαν από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες, η εκτίμηση δαπάνης για κάθε διαγωνισμό βασίζεται

⁸ Η εκτιμώμενη αξία της προσφοράς ήταν [...].

⁹ Το ιστορικό έχει ληφθεί από την απόφαση της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφορών στην προσφυγή αρ. 41/2013 και ημερομηνία 31/4/2014

¹⁰ Διαγωνισμός για την Προμήθεια “αντιδραστηρίων σε ταινίες για την ποσοτική μέτρηση του επιπέδου γλυκόζης στο αίμα”, με Διαδικασία Διαπραγμάτευσης χωρίς προκήρυξη διαγωνισμού σύμφωνα με το Άρθρο 33(α)(ii) και (iii) του περί Σύναψης Δημόσιων Συμβάσεων Νόμου 12(Ι)/2006 (ΔΔΧΠΔ. ΣΠΥΥ 103/2013.

[.....
.....].

Σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες, ανέκαθεν προκήρυσσαν διαγωνισμούς για την «Προμήθεια Μετρητών Γλυκόζης Αίματος και Αντιδραστηρίων σε Ταινίες» όπου περιλάμβαναν όρο σύμφωνα με τον οποίο ο Ανάδοχος έχει υποχρέωση, να προμηθεύσει τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες με αριθμό συμβατών συστημάτων μετρητών γλυκόζης χωρίς χρέωση όπως αυτός καθοριζόταν στα έγγραφα των διαγωνισμών. Συγκεκριμένα:

- Στο διαγωνισμό αρ.94/06 ο αριθμός των συμβατών συστημάτων μετρητών γλυκόζης καθορίστηκε σε 1500.
- Στο διαγωνισμό αρ.39/09 ο αριθμός των συμβατών συστημάτων μετρητών γλυκόζης καθορίστηκε σε 2000.
- Στο διαγωνισμό αρ.170/12 ο αριθμός των συμβατών συστημάτων μετρητών γλυκόζης καθορίστηκε σε 2000.

Σε σχέση με το αντικείμενο της έρευνας, η Επιτροπή σημειώνει ότι, σύμφωνα με τα όσα ανέφεραν οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες, μέχρι το 2006 η εξασφάλιση των μετρητών γλυκόζης για τις ανάγκες των διαβητικών δεν αφορούσε τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες αλλά τον Παγκύπριο Σύνδεσμο και τον εκάστοτε ανάδοχο σύμβασης. Επιπλέον, στις ανοικτές προσφορές που προκηρύσσονταν για την αγορά διαγνωστικών ταινιών γλυκόζης δεν υπήρχε οποιαδήποτε δέσμευση του οικονομικού φορέα σχετικά με την τιμή του αντίστοιχου μετρητή. Η τιμή του μετρητή αποτελούσε αντικείμενο διαπραγμάτευσης του Παγκύπριου Συνδέσμου με τον Ανάδοχο Σύμβασης και οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες δεν είχαν καμία εμπλοκή στη διαπραγμάτευση για την τιμή των συσκευών μέτρησης σακχάρου.

Από το 2006, έχει συμπεριληφθεί στα έγγραφα του διαγωνισμού ειδικός όρος, σύμφωνα με τον οποίο καθορίζεται ανώτατη τιμή πώλησης των μετρητών γλυκόζης, μετά από έντονες παραστάσεις του Παγκύπριου Συνδέσμου για φαινόμενα αισχροκέρδειας που παρατηρήθηκαν κατά την πώληση των μετρητών γλυκόζης στους διαβητικούς ασθενείς.

Επίσης, οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες ανέκαθεν προκήρυσσαν διαγωνισμούς για την «Προμήθεια Μετρητών Γλυκόζης Αίματος και Αντιδραστηρίων σε Ταινίες» στους οποίους περιλάμβαναν όρο σύμφωνα με τον οποίο ο Ανάδοχος έχει υποχρέωση, να προμηθεύσει τους δικαιούχους ασθενείς με συμβατά συστήματα μετρητών γλυκόζης σε μέγιστη τιμή όπως αυτή καθοριζόταν στα έγγραφα των διαγωνισμών. Συγκεκριμένα:

- Στο διαγωνισμό αρ.94/06 η μέγιστη τιμή των συμβατών μετρητών γλυκόζης καθορίστηκε στα 15,00 Λ.Κ./τεμάχιο, εξαιρουμένου του Φ.Π.Α.
- Στο διαγωνισμό αρ.39/09 η μέγιστη τιμή των συμβατών μετρητών γλυκόζης καθορίστηκε στα 25,00 ευρώ/τεμάχιο, εξαιρουμένου του Φ.Π.Α.
- Στο διαγωνισμό αρ.170/12 η μέγιστη τιμή των συμβατών μετρητών γλυκόζης καθορίστηκε στα 25,00 ευρώ/τεμάχιο, εξαιρουμένου του Φ.Π.Α.

Για τον καθορισμό της μέγιστης τιμής πώλησης του μετρητή γλυκόζης λήφθηκε υπόψη η τιμή πώλησης [.....].

4.3. Συμφωνία συνεργασίας μεταξύ P. T. HADJIGEORGIOU και OK BIOTECH

Η συνεργασία της P.T. Hadjigeorgiou με την OK Biotech βασίζεται σε συμφωνία αποκλειστικότητας, Exclusive Agreement, με ημερομηνία 10/1/2013 διάρκειας πέντε ετών, με δικαίωμα ανανέωσης ενός έτους για τα συστήματα μέτρησης σακχάρου CAMEO OKMETER και τα αναλώσιμά τους. Η P.T. Hadjigeorgiou διορίστηκε ως αποκλειστικός αντιπρόσωπος πωλήσεων και διανομέας των προϊόντων “OKmeter Cameo Blood Glucose Monitoring System” εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας. Οι λέξεις “Products” και “Territory” οι οποίες περιέχονται στη συμφωνία έχουν τις ακόλουθες έννοιες.:

1. Products: OKmeter Cameo Blood Glucose Monitoring System (including Blood Glucose Meter, Blood Glucose Test Strips, Control Solution)
2. Territory: Cyprus ONLY

Διευκρινίζεται επίσης ότι η P.T. Hadjigeorgiou δεν αποτελεί συνεργάτη της OK Biotech, αλλά ενεργεί ως ανεξάρτητος εργολάβος. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους όρους της Συμφωνίας:

«[.....]
.....]».

Στη βάση της εν λόγω συμφωνίας η P.T. Hadjigeorgiou [.....]
.....]
].

«[.....]
.....]».

Επίσης, η OK Biotech [.....]
.....].

«[.....]
.....]».

Επίσης, σε σχέση με το όλο ζήτημα, η Επιτροπή σημειώνει ότι στις 14/1/2014, βουλευτής απέστειλε ηλεκτρονικό μήνυμα στην Επιτροπή στο οποίο αποτυπώνεται η επικοινωνία συγκεκριμένου προσώπου με συγκεκριμένη εταιρεία που δραστηριοποιείται στην Κίνα για σκοπούς αγοράς μηχανών τύπου OKMETER. Από την επικοινωνία προκύπτει ότι ενώ η εταιρεία αρχικά δέχτηκε να τον προμηθεύσει με την εν λόγω μηχανή και τις σχετικές ταινίες, ακολούθως αρνήθηκε καθότι στην Κύπρο είχε αναθέσει την πώληση των εν λόγω ταινιών σε γενικό αντιπρόσωπο.

Περαιτέρω, στο πλαίσιο της προκαταρκτικής έρευνας της, διαφάνηκε πως η κατασκευάστρια εταιρεία δύνανται να αποστέλλει στην Κύπρο ή σε πλησίον γεωγραφικές αγορές προϊόντα Cameo meters και strips [.....]. Περαιτέρω, έχει διαφανεί ότι η κατασκευάστρια εταιρεία σύμφωνα με τα όσα ανέφερε δεν είθισται να πωλεί και να αποστέλλουν τα εν λόγω προϊόντα στο εξωτερικό λόγω του αυξημένου κόστους μεταφοράς.

4.4. Στοιχεία από τις Φαρμακαποθήκες

Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας αποστάληκαν σχετικά ερωτηματολόγια προς τις τέσσερις φαρμακαποθήκες με τις οποίες συνεργάστηκε η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou, ήτοι PharmaLink Ltd¹¹, BluePharmacies Λτδ¹², ΜΕΦΑΛ ΔΗΜΟΣΙΑ ΛΤΔ¹³ και στο Συνεταιρισμό Κέντρο Διανομής Φαρμάκων Πάφου Λτδ (στο εξής «ΚΕ.ΔΙ.ΦΑ.Π.»)¹⁴, με σκοπό να ερευνηθεί τόσο την πρακτική της P.T. Hadjigeorgiou σε σχέση με τον καθορισμό λιανικών τιμών όσον αφορά τα προϊόντα CAMEO, αλλά

¹¹ Η εταιρεία αποτελεί ιδιωτική εταιρεία περιορισμένης ευθύνης η οποία ιδρύθηκε το 2001 και αποτελεί μια εκ των εταιρειών διανομής και προώθησης φαρμάκων, καλλυντικών και καταναλωτικών προϊόντων υγείας στις επαρχίες Λευκωσίας, Λεμεσού και Πάφου.

¹² Η εταιρεία αποτελεί ιδιωτική εταιρεία περιορισμένης ευθύνης η οποία ιδρύθηκε το 2000 και αποτελεί μια εκ των εταιρειών διανομής και προώθησης φαρμάκων, καλλυντικών και καταναλωτικών προϊόντων υγείας στις επαρχίες Λευκωσίας, Λεμεσού και Πάφου.

¹³ Η εταιρεία ιδρύθηκε το 1998 από τους φαρμακοποιούς της επαρχίας Λάρνακας, Αμμοχώστου και Λευκωσίας και από εξυπηρετεί περίπου 68 φαρμακοποιούς.

¹⁴ Η ΚΕ.ΔΙ.ΦΑ.Π Λτδ, ιδρύθηκε αρχικά κάτω από τις αρχές του Συνεταιρισμού από 30 φαρμακοποιούς της επαρχίας Πάφου στην Κύπρο, λόγω της απόστασης της επαρχίας Πάφου από τις μεγαλύτερες πόλεις της Κύπρου. Το δίκτυο διανομής επεκτάθηκε και στις υπόλοιπες επαρχίες και το 2015 εξυπηρετούσε 230 φαρμακεία Παγκύπρια τα οποία είναι ήτοι μέλη του είτε συνεργάτες του. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2009 η εταιρεία αναδιοργανώθηκε με την ταυτόχρονη δημιουργία της μητρικής εταιρείας ΕΝΩΜΕΝΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ ΚΥΠΡΟΥ (ΕΦ.Κ.) ΛΤΔ, ενώ το 2015 ιδρύθηκε η εταιρεία Co-Pharm Ltd η οποία είναι θυγατρική εταιρεία της ΕΝΩΜΕΝΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ ΚΥΠΡΟΥ (ΕΦ.Κ.) ΛΤΔ.

και την εν γένει πολιτική καθορισμού λιανικών τιμών που τυχόν ακολουθείται και από άλλους εισαγωγείς.

Όσον αφορά τα προϊόντα επωνυμίας Cameo OK της εταιρείας P. T. Hadjigeorgiou και συγκεκριμένα τους μετρητές σακχάρου Cameo OK και τις ταινίες μέτρησης σακχάρου Cameo OK, και την τιμή η οποία αναγράφεται στα εν λόγω προϊόντα και πωλείται από τα φαρμακεία στους καταναλωτές, οι πιο πάνω αναφερόμενες φαρμακαποθήκες ανέφεραν τα ακόλουθα:

(α) Η εταιρεία ΜΕFΑL ανέφερε ότι αποτελεί πολιτική της εταιρείας να τοποθετούνται ετικέτες σε όλα της τα προϊόντα με τις λιανικές τιμές, διευκρινίζοντας ότι οι εν λόγω τιμές που αναγράφονται είναι πάντα οι τιμές που προτείνουν οι αντιπρόσωποι εισαγωγείς.

(β) Η εταιρεία PharmaLink δήλωσε ότι δεν επεμβαίνει στη συσκευασία των προϊόντων, ενώ η εταιρεία BluePharmacies ανέφερε ότι δεν αναγράφει τη λιανική τιμή στις συσκευασίες των προϊόντων επωνυμίας Cameo OK.

(γ) Η εταιρεία ΚΕΔΙΦΑΠ σημείωσε ότι όταν προμηθεύει τα φαρμακεία με τα οποία συνεργάζεται τα προϊόντα επωνυμίας Cameo OK και συγκεκριμένα τους μετρητές σακχάρου Cameo OK και τις ταινίες μέτρησης σακχάρου Cameo OK, αναγράφει πάνω στη συσκευασία του κάθε προϊόντος την προτεινόμενη ανώτατη τιμή λιανικής πώλησης συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ. Η ΚΕΔΙΦΑΠ επεσήμανε παράλληλα, ότι το κάθε φαρμακείο έχει επιλογή, είτε να υιοθετήσει, είτε να αγνοήσει την προτεινόμενη τιμή. Όπως επεξήγησε περαιτέρω, η ΚΕΔΙΦΑΠ αναγράφει πάνω στη συσκευασία του κάθε προϊόντος επωνυμίας Cameo OK την προτεινόμενη τιμή γιατί σχεδόν όλα τα φαρμακεία την υιοθετούν και με τον τρόπο αυτό διευκολύνονται χωρίς πρόσθετο κόστος στην μεταπώληση των εν λόγω προϊόντων.

Από τις απαντήσεις των Φαρμακαποθηκών προκύπτει ότι οι φαρμακαποθήκες ΚΕΔΙΦΑΠ και ΜΕFΑL, στις οποίες μέλη τους είναι Φαρμακοποιοί που δραστηριοποιούνται σε όλες τις επαρχίες, παρόλο που θεωρούν τις λιανικές τιμές που είχαν κοινοποιηθεί από την εταιρεία P.T.Hadjigeorgiou ως προτεινόμενες ανώτατες λιανικές τιμές, επιλέγουν να αναγράφουν αυτές στη συσκευασία των προϊόντων προτού αποστείλουν τα εμπορεύματα στα φαρμακεία που είναι πελάτες τους. Οι εν λόγω Φαρμακαποθήκες, κατείχαν την περίοδο από το 2013 έως 2016 συνδυασμένο μερίδιο της τάξης του [...] από το σύνολο των πωλήσεων του P.T.Hadjigeorgiou σε φαρμακαποθήκες, με [...] να αποτελεί [...] σε Μερίδιο Αγοράς των συγκεκριμένων προϊόντων. Από την έρευνα έχει διαφανεί ότι με την λιανική τιμή

που αναγράφεται στη συσκευασία των εν λόγω προϊόντων παραχωρείται στα φαρμακεία ένα μεικτό περιθώριο κέδρους της τάξης του [...].

5. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

5.1. Έννοια της επιχείρησης

Το άρθρο 2 του Νόμου ορίζει ως «επιχείρηση» κάθε φορέα που ασκεί οικονομική δραστηριότητα ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που τον διέπει και τον τρόπο χρηματοδότησής του.

Σύμφωνα και με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής το «ΔΕΕ»), η έννοια επιχείρηση, στο πλαίσιο του ανταγωνισμού συμπεριλαμβάνει «κάθε οντότητα που ασκεί οικονομικής ή εμπορικής φύσεως δραστηριότητες», ανεξάρτητα από τη νομική της υπόσταση και τον τρόπο με τον οποίο χρηματοδοτείται.¹⁵ Επιπλέον, το ΔΕΕ έχει αποφανθεί ότι ο όρος «οικονομικής φύσεως δραστηριότητα», εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε δραστηριότητα που έχει σχέση με την προσφορά αγαθών και/ή υπηρεσιών σε συγκεκριμένη αγορά, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που την διέπει και τον τρόπο της χρηματοδότησής της και η οικονομική δραστηριότητα συνίσταται σε κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά.¹⁶

Στην προκειμένη περίπτωση, η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou δραστηριοποιείται στην κυπριακή αγορά στην εισαγωγή και εμπορία φαρμακευτικών προϊόντων σε φαρμακεία και σε νοσοκομεία. Επιπρόσθετα, η εν λόγω εταιρεία λαμβάνει μέρος σε Δημόσιους Διαγωνισμούς που αφορούν την προμήθεια φαρμακευτικών προϊόντων. Σημειώνεται επίσης ότι η P.T. Hadjigeorgiou είναι ο αποκλειστικός αντιπρόσωπος στην Κύπρο για τα προϊόντα OKMETER. Επομένως, η P.T. Hadjigeorgiou αποτελεί νομικό πρόσωπο που ασκεί εμπορικής φύσεως δραστηριότητες και συνακόλουθα αποτελεί επιχείρηση σύμφωνα με το Νόμο.

5.2. Σχετική αγορά

Σύμφωνα με σχετική Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τον προσδιορισμό της σχετικής αγοράς για σκοπούς του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού (97/C 372/03),

«Η σχετική αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων ή υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμα ή δυνάμενα να

¹⁵ Βλέπε Υπόθεση C-41/90, *Hofner & Elsnher v. Macrotron*, [1991] ECR I-1979; Υπόθεση 170/83, *Hydrotherm v. Compact*, [1984] ECR 2999.

¹⁶ *Ibid.*

υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών τους, της τιμής τους και της σκοπούμενης χρήσης τους.»¹⁷

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην ίδια ανακοίνωσή της, αναφορικά με τον καθορισμό της σχετικής αγοράς σημειώνει ότι:

«Με τον ορισμό της αγοράς προσδιορίζονται τα όρια εντός των οποίων ασκείται ο ανταγωνισμός μεταξύ επιχειρήσεων. Βασικός στόχος του είναι ο συστηματικός εντοπισμός των περιορισμών τους οποίους υφίσταται ο ανταγωνισμός στον οποίο υπόκεινται οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις. Ο ορισμός μιας αγοράς, τόσο όσον αφορά τα προϊόντα όσο και τη γεωγραφική διάστασή της, έχει ως στόχο τον προσδιορισμό των πραγματικών ανταγωνιστών, οι οποίοι είναι σε θέση να επηρεάσουν τη συμπεριφορά των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων και να τις εμποδίσουν να ενεργούν ανεξάρτητα από τις πιέσεις που επιβάλλει ο πραγματικός ανταγωνισμός.»¹⁸

Στην παρούσα υπόθεση, το αντικείμενο της έρευνας αφορά τις δραστηριότητες της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou, στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα που αφορούν τις συσκευές και τα αναλώσιμα προϊόντα για την παρακολούθηση γλυκόζης (σακχάρου) στο αίμα.

A. Συστήματα μέτρησης σακχάρου και τα αναλώσιμά τους

Οι ασθενείς με διαβήτη χρειάζεται να ελέγχουν τα επίπεδα σακχάρου στο αίμα τους ώστε να προσαρμόζουν τη διατροφή ή τις φυσικές τους δραστηριότητες και εφόσον υποβάλλονται σε θεραπεία με ινσουλίνη, να καθορίζουν την ποσότητα ινσουλίνης που πρέπει να λάβουν.

Για τον έλεγχο του σακχάρου στο αίμα υπάρχουν δύο μέθοδοι, ήτοι τα συμβατικά συστήματα και τα εξελιγμένα συστήματα ελέγχου.

Σύμφωνα με το Διαγωνισμό 170/2012, το συμβατικό σύστημα μέτρησης σακχάρου περιλαμβάνει μετρητή γλυκόζης, συσκευή τρυπήματος, θήκη μεταφοράς και ένα σετ διαλυμάτων ποιοτικού ελέγχου σε δύο επίπεδα μετρήσεων.

Με τα συμβατικά συστήματα μέτρησης του σακχάρου του αίματος, ο έλεγχος γίνεται μέχρι και αρκετές φορές την ημέρα, με τους λεγόμενους ενδεικτικούς ελέγχους, δηλαδή με τη λήψη μικρής ποσότητας αίματος σε μια δοκιμαστική ταινία και την εισαγωγή αυτής της ταινίας στον μετρητή σακχάρου του αίματος.¹⁹

¹⁷ Βλέπε Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού 97/C 372/03

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Απόφαση Ελληνικής Αρχής Ανταγωνισμού αρ. 257/IV/2004 ημερομηνίας 5/2/2004.

Πέραν των συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου, υπάρχουν και εξελιγμένα συστήματα ελέγχου τα οποία δίνουν τη δυνατότητα συνεχούς παρακολούθησης του επιπέδου σακχάρου στο αίμα του ασθενούς.

Θα πρέπει να σημειωθεί φυσικά ότι υπάρχουν αρκετές διαφορές μεταξύ των συμβατικών συστημάτων και των συστημάτων συνεχούς παρακολούθησης, ως ακολούθως²⁰:

- Τα δύο συστήματα χρησιμοποιούν διαφορετική τεχνολογία για τη μέτρηση σακχάρου του αίματος.
- Τα συμβατικά συστήματα μέτρησης αποτελούνται από τον μετρητή και τις δοκιμαστικές ταινίες. Τα συστήματα διαρκούς παρακολούθησης λειτουργούν χωρίς δοκιμαστικές ταινίες και ελέγχουν το σάκχαρο μέσω ενός ανιχνευτή με τη μορφή βελόνας.
- Τα προϊόντα συνεχούς παρακολούθησης ειδοποιούν σε περίπτωση υπό ή υπεργλυκαιμίας του ασθενή. Τα συμβατικά προϊόντα μέτρησης δεν έχουν τη δυνατότητα να προβαίνουν σε αυτή την προειδοποίηση.
- Ο ενδεικτικός έλεγχος με τα συμβατικά προϊόντα μέτρησης δίνει στον ασθενή μόνο μία συγκεκριμένη τιμή για το επίπεδο σακχάρου του αίματος, στη στιγμή και για το σημείο του σώματος το οποίο έγινε δειγματοληψία τους αίματος σε αντίθεση με τη συνεχή παρακολούθηση, η οποία παρέχει πληροφορίες για την εξέλιξη των επιπέδων σακχάρου στο αίμα ολόκληρη τη μέρα.

Η Ελληνική Αρχή Ανταγωνισμού στην απόφαση αρ. 257/IV/2004 αναφέρει ότι η αγορά συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου θα μπορούσε να αποτελεί ξεχωριστή σχετική αγορά.²¹

Συνακόλουθα, στη βάση των πιο πάνω στοιχεία, η Επιτροπή καταλήγει ότι τα συμβατικά συστήματα μέτρησης σακχάρου αποτελούν ξεχωριστή σχετική αγορά από τα συστήματα συνεχούς παρακολούθησης.

Όπως έχει προαναφερθεί, το αντικείμενο έρευνας στην παρούσα υπόθεση αφορά τα συμβατικά συστήματα μέτρησης σακχάρου και συγκεκριμένα, τους μετρητές σακχάρου OKMETER και τα αντιδραστήρια/ταινίες τους.

Αναφορικά με το θέμα των συμβατικών μετρητών και των αντιδραστηρίων/ταινιών τους και κατά πόσο οι μετρητές ανήκουν σε διαφορετική σχετική αγορά από τα

²⁰ Απόφαση Ελληνικής Αρχής Ανταγωνισμού αρ. 257/IV/2004, Απόκτησης του επιχειρηματικού Τμήματος Συστημάτων Έγχυσης του ομίλου της εταιρείας Disetronic Holding AG από την εταιρεία Roche Holding AG, ημερομηνίας 5/2/2004

²¹ Στη συγκεκριμένη υπόθεση δεν εξετάστηκε περαιτέρω το θέμα δεδομένου ότι η κρινόμενη συγκέντρωση δεν αναμενόταν να περιορίσει σημαντικά τον ανταγωνισμό στις επιμέρους σχετικές αγορές τις οποίες αφορά, με όποιο τρόπο και αν οριοθετούνταν οι αγορές αυτές.

αναλώσιμά τους, η Επιτροπή αντλεί καθοδήγηση από αποφάσεις άλλων εθνικών αρχών ανταγωνισμού και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Όσον αφορά τις ταινίες των συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου, σύμφωνα με την απόφαση αρ. 257/IV/2004 της Ελληνικής Αρχής Ανταγωνισμού, τα συστήματα όλων των εταιρειών που δραστηριοποιούνται σε αυτήν την αγορά είναι «κλειστά», με την έννοια ότι οι δοκιμαστικές ταινίες ενός κατασκευαστή δεν μπορούν γενικά να χρησιμοποιηθούν με τον μετρητή ενός άλλου κατασκευαστή.

Για παρόμοιο θέμα, το ΠΕΚ στην απόφασή του αρ. 22/79 ημερομηνίας 31/5/1978, διαπίστωσε ότι όσον αφορά την περίπτωση που είχε υποβληθεί στην κρίση του, συγκεκριμένα αυτή των ανταλλακτικών ταμειακών μηχανών που κατασκευάζονται από τη Hugin Kassaregister AB και τη θυγατρική της εταιρεία Hugin Cash Register Ltd, οι αγοραστές των ανταλλακτικών που ήταν στην πραγματικότητα ανεξάρτητες επιχειρήσεις συντηρήσεων και επιδιορθώσεων ταμειακών μηχανών, δεν ήταν οι ίδιοι με τους αγοραστές ταμειακών μηχανών, με συνέπεια η αγορά ανταλλακτικών να αποτελεί ειδική αγορά, διεπόμενη από τους όρους προσφοράς και ζήτησης που προσιδιάζουν σε αυτήν.²²

Εντούτοις, σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στην απόφαση του ΔΕΚ αρ. C-53/92 P, το Δικαστήριο στην υπόθεση Hugin δεν θέλησε με την απόφασή του: *«να θεσπίσει κριτήρια που επιτρέπουν τον καθορισμό του αν υφίσταται αγορά αναλώσιμων προϊόντων χωριστή από την αγορά των συσκευών των οποίων προορίζονται.»*

Στην παρούσα υπό εξέταση αυτεπάγγελτη έρευνα, οι τελικοί αγοραστές των ταινιών είναι οι ίδιοι οι οποίοι αγοράζουν και τα συστήματα μέτρησης σακχάρου, οπότε η επιχειρηματολογία που καταγράφηκε στην υπόθεση Hugin προς υποστήριξη της θέσης για την ύπαρξη ξεχωριστής αγοράς μεταξύ προϊόντων και των αναλώσιμων τους, δεν ισχύει στην προκειμένη περίπτωση.

Περαιτέρω, η Επιτροπή σημειώνει ότι στην υπόθεση Hilti, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέληξε ότι υφίσταται μια σχετική αγορά για τα πιστόλια για καρφιά (nail guns), ξεχωριστή σχετική αγορά για τα καρφιά που χρησιμοποιούνται στα πιστόλια Hilti και ξεχωριστή σχετική αγορά για τις δεσμίδες φυσιγγίων που χρησιμοποιούνται στα πιστόλια Hilti, λόγω διαφορετικών συνθηκών προσφοράς και ζήτησης. Συγκεκριμένα, παρά το γεγονός ότι τα συγκεκριμένα καρφιά και οι δεσμίδες φυσιγγίων δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε άλλα πιστόλια εκτός από αυτά που κατασκευάζει η εταιρεία Hilti, υπήρχαν ανεξάρτητοι παραγωγοί καρφιών οι οποίοι παρήγαγαν καρφιά τα οποία μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν μόνο σε πιστόλια Hilti. Ως εκ τούτου, δεν

²² Hugin vs Commission, 22/79 ημερομηνίας 31/5/1979.

παρήγαγε μόνο η εταιρεία Hilti αναλώσιμα για τα πιστόλια της αλλά υπήρχαν και άλλες πηγές προμήθειας. Από την πλευρά της ζήτησης, η αγορά ενός πιστολιού για καρφιά αποτελεί επένδυση κεφαλαίου που με κανονική χρήση, θα χρησιμοποιηθεί και θα αποσβησθεί σε σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα. Τα καρφιά και οι δεσμίδες φυσιγγίων αποτελούν τρέχουσες δαπάνες για τους χρήστες τα οποία αγοράζονται ανάλογα με τις εκάστοτε απαιτήσεις. Σημειώνεται εξάλλου ότι τα πιστόλια για καρφιά και τα αναλώσιμά τους δεν αγοράζονται μαζί.²³

Σύμφωνα με τις οδηγίες χρήσης τους που βρίσκονται στην ιστοσελίδα της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou:²⁴

- Τα συστήματα μέτρησης σακχάρου OKMETER χρησιμοποιούνται μαζί με τα αντιδραστήρια τους για αυτοέλεγχο για τα άτομα με διαβήτη στο σπίτι και επαγγελματίες υγειονομικής περίθαλψης σε κλινικό περιβάλλον για την παρακολούθηση των συγκεντρώσεων της γλυκόζης στο τριχοειδικό ολικό αίμα. Πρόκειται για τον έλεγχο έξω από το σώμα (in vitro διαγνωστική χρήση μόνο).
- Η γλυκόζη στο δείγμα αίματος αναμειγνύεται με μια ειδική χημική ουσία στην ταινία μέτρησης και παράγει ένα μικρό ηλεκτρικό ρεύμα. Το ποσό του ρεύματος που παράγεται μεταβάλλεται με την ποσότητα γλυκόζης στο αίμα. Ο μετρητής γλυκόζης μετρά την ένταση του ρεύματος και εμφανίζει τα αποτελέσματα ως το επίπεδο της γλυκόζης στο αίμα και παρουσιάζει αποτελέσματα είτε σε milligrams της γλυκόζης ανά deciliter (mg/dL) ή millimoles της γλυκόζης ανά λίτρο (mmol/L).
- Το σύστημα αυτό χρησιμοποιεί την τελευταία τεχνολογία για να παρέχει εύκολο και άνετο έλεγχο. Το σύστημα απαιτεί μόνο 0,7μL δείγματος αίματος για να ολοκληρώσει τον έλεγχο σε μόλις 6 δευτερόλεπτα.
- Να χρησιμοποιούνται μόνο OKMETER αντιδραστήρια και διάλυμα ελέγχου OKMETER μετρητή. Η χρήση με άλλες δοκιμαστικές ταινίες και άλλα διαλύματα ελέγχου με αυτές τις συσκευές μέτρησης σακχάρου μπορεί να παράγει ανακριβή αποτελέσματα.

Όσον αφορά τις ταινίες που χρησιμοποιούνται στις συσκευές μέτρησης σακχάρου, η Επιτροπή σημειώνει ότι στο εγχειρίδιο χρήσης του συστήματος μέτρησης σακχάρου CAMEO OKMETER αναγράφεται τα εξής: «3. *Do not use test strips and control solutions which are not supplied by the manufacturer.*». Επίσης, σύμφωνα με τις οδηγίες χρήσης του μετρητή OKMETER που βρίσκονται στην ιστοσελίδα της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou, δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν άλλες ταινίες από

²³ Υπόθεση T-30/89 ημερομηνίας 12/12/1991..

²⁴ http://www.pth-pharma.com/index.php?option=com_k2&view=item&id=130:cameo-okmeter-οδηγισ-χρησης&Itemid=118

αυτές που παράγονται συγκεκριμένα για τις συσκευές μέτρησης σακχάρου OKMETER καθότι, η χρήση διαφορετικών ταινιών μπορεί να παρουσιάσει λανθασμένο επίπεδο σακχάρου.

Σε ότι αφορά τα ζήτητα αυτό, η Επιτροπή σημείωσε ότι από τα γραφεία της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou συλλέχθηκε ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou και της εταιρείας OK Biotech Co., Ltd αναφορικά με το ζήτημα αυτό. Συγκεκριμένα στο ηλεκτρονικό μήνυμα ημερομηνίας [...] διαφαίνεται ότι, [.....] η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou στην ιστοσελίδα της αναφέρει ότι τα Cameo strips δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν με άλλη συσκευή παρά μόνο με τη συσκευή που οι ίδιοι προμηθεύουν πλέον την αγορά της Κύπρου μετά την επιτυχή κατακύρωση της προσφοράς στην εταιρεία τους, δηλώνοντας επίσης ότι θα ήταν επικίνδυνο για την υγεία τους αν χρησιμοποιηθεί οποιαδήποτε άλλη συσκευή.²⁵ Περαιτέρω, η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou έθεσε στην OK Biotech ερώτημα [.....].

Στο ηλεκτρονικό μήνυμα ημερομηνίας [.....] εκπρόσωπος της P.T. Hadjigeorgiou, αναφέρει στην κατασκευάστρια εταιρεία OK Biotech ότι: [.....].

Προς τούτο η εταιρεία OK Biotech απέστειλε στην εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou δήλωση ημερομηνίας [...] στην οποία αναφέρονται μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

«[.....].

Ακολούθησε αλληλογραφία μεταξύ των δύο προαναφερόμενων εταιρειών με στόχο όπως [.....]. Ειδικότερα, στο ηλεκτρονικό μήνυμα ημερομηνίας [.....] από [.....] της εταιρείας OK Biotech προς [.....] της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou, [.....].

²⁵ Στην ιστοσελίδα της εταιρείας P. T. Hadjigeorgiou στις οδηγίες χρήσης του Cameo OKmeter επισημαίνεται ως σημαντικό το εξής: «Χρησιμοποιείτε μόνο Cameo OKmeter αντιδραστήρια και διάλυμα ελέγχου με τον Cameo OKmeter μετρητή σας. Η χρήση με άλλες δοκιμαστικές ταινίες και τα διαλύματα ελέγχου με αυτό το μέτρο μπορεί να παράγει ανακριβή αποτελέσματα».

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι από την έρευνα της Υπηρεσίας στο διαδίκτυο δεν βρέθηκαν στοιχεία ότι υπάρχουν και άλλοι κατασκευαστές των συγκεκριμένων ταινιών εκτός της εταιρείας OK Biotech Co. Ltd.

Συναφώς, από τα στοιχεία αυτά διαπιστώνεται ότι μόνο οι ταινίες οι οποίες κατασκευάζονται ειδικά για χρήση στα συστήματα μέτρησης σακχάρου OKMETER μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε αυτά. Επίσης, ο χρήστης όταν τα αγοράζει γνωρίζει ότι αυτός είναι ο συνδυασμός των προϊόντων.

Από την πλευρά της ζήτησης, στη συγκεκριμένη υπόθεση υπάρχει η ιδιαιτερότητα ότι το Κράτος, όπως έχει αναλυθεί πιο πάνω, χορηγεί δωρεάν μεγάλη ποσότητα ταινιών για τις ανάγκες των διαβητικών. Η σύμβαση του Κράτους με τον εκάστοτε ανάδοχο που κερδίζει το διαγωνισμό για τη χορήγηση ταινιών διαρκεί 36 μήνες. Με τη λήξη της εκάστοτε συμφωνίας, οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες προχωρούν σε νέο διαγωνισμό για χορήγηση ταινιών για τους επόμενους 36 μήνες. Εάν τον επόμενο διαγωνισμό τον κερδίσει άλλη εταιρεία, με άλλη επωνυμία ταινιών, τότε οι διαβητικοί θα πρέπει να αγοράσουν τη συσκευή μέτρησης σακχάρου στην οποία μπορούν να χρησιμοποιούν τις συγκεκριμένες ταινίες. Ως εκ τούτου, στην προκειμένη περίπτωση, δεν ισχύει το επιχείρημα που αναλύθηκε στην υπόθεση Hilti ότι η αγορά της συσκευής αποτελεί επένδυση κεφαλαίου που με κανονική χρήση, θα χρησιμοποιηθεί και θα αποσβησθεί σε σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα.

Από την πιο πάνω ανάλυση προκύπτει ότι για σκοπούς εξέτασης της παρούσας υπόθεσης, τα συμβατικά συστήματα μέτρησης σακχάρου αποτελούν μια ξεχωριστή σχετική αγορά, που περιλαμβάνει τους μετρητές και τα αναλώσιμά τους.

B. Κανάλια Διανομής: Δημόσιος και Ιδιωτικός τομέας

- Προμήθεια συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου με κρατική επιχορήγηση διαμέσου του δημόσιου τομέα

Η προμήθεια των συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου στο δημόσιο γίνεται μέσω των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών.

Συγκεκριμένα, οι ασθενείς με διαβήτη, που είναι μόνιμοι κάτοικοι Κύπρου, δικαιούνται ιατρικής και άλλης περίθαλψης στα κρατικά νοσηλευτήρια αναλόγως της κατηγορίας στη οποία εμπίπτουν, ήτοι, κάτοχοι νοσηλείας και κάτοχοι νοσηλείας ειδικής κατηγορίας. Συγκεκριμένα, μπορούν να αποταθούν στα κρατικά νοσηλευτήρια για τη δωρεάν παροχή ταινιών μέτρησης γλυκόζης, ινσουλίνης, πέννες χορήγησης ινσουλίνης, χάπια ρύθμισης και προστασίας από το διαβήτη και βελόνες για πέννα

λήψης αίματος από το δάκτυλο. Ο όγκος των ποσοτήτων που παρέχονται δωρεάν, εξαρτάται από τον τύπο διαβήτη του ασθενή, αν είναι ενήλικας ή παιδί, κτλ.

Περαιτέρω, οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες προβαίνουν σε δημόσιους διαγωνισμούς για την «*Προμήθεια Μετρητών Γλυκόζης Αίματος και Αντιδραστηρίων σε Ταινίες*» με τη μέθοδο ανοικτής διαδικασίας και με κριτήριο ανάθεσης τη χαμηλότερη προσφορά, και όρο ο οποίος υποχρεώνει τον Ανάδοχο, να προμηθεύσει τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες με αριθμό συμβατών συστημάτων μετρητών γλυκόζης χωρίς χρέωση όπως αυτός καθορίζεται στα έγγραφα των διαγωνισμών. Σημειώνεται επίσης ότι, από το 2006, έχει συμπεριληφθεί στα έγγραφα του διαγωνισμού ειδικός όρος, σύμφωνα με τον οποίο καθορίζεται ανώτατη τιμή πώλησης των μετρητών γλυκόζης. Από την προκαταρκτική έρευνα προκύπτει ότι τα συμβατά συστήματα μετρητών γλυκόζης χωρίς χρέωση που διαθέτει ο Ανάδοχος τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες, διατίθενται μόνο για χρήση στα κρατικά νοσηλευτήρια και όχι προς τους ασθενείς, ενώ η ανώτατη τιμή πώλησης των μετρητών γλυκόζης που καθορίζεται από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες αφορά τη διάθεση τους στον ιδιωτικό τομέα.

Τα τελευταία χρόνια οι διαγωνισμοί που προκηρύχθηκαν ήταν οι διαγωνισμοί με αρ.94/06 με αριθμό συμβατών συστημάτων μετρητών γλυκόζης χωρίς χρέωση στα 1500 και μέγιστη τιμή τα 15,00 Λ.Κ./τεμάχιο (πλην Φ.Π.Α.), και ο διαγωνισμός με αρ.39/09, με αριθμό συμβατών συστημάτων μετρητών γλυκόζης χωρίς χρέωση στα 2000 και μέγιστη τιμή τα 25,00 EUR/τεμάχιο, (πλην Φ.Π.Α.).

Ο τελευταίος διαγωνισμός 170/12 ο οποίος έχει διάρκεια 36 μήνες, προκηρύχθηκε από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες στις 18/12/2012 και καθόριζε τον αριθμό των συμβατών συστημάτων μετρητών γλυκόζης που πρέπει να παρέχει ο Ανάδοχος χωρίς χρέωση σε 2000 και μέγιστη τιμή τα 25,00 EUR/τεμάχιο, (πλην Φ.Π.Α.). Τον εν λόγω διαγωνισμό κέρδισε η εταιρεία P.T. HADJIGEORGIOU.

Ως εκ τούτου, επισημαίνεται ότι στην εν λόγω αγορά κατά τα έτη 2013-2015, τα οποία εξετάζονται, δραστηριοποιείται αποκλειστικά και μόνο η εταιρεία P.T. HADJIGEORGIOU.

- Προμήθεια συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου μέσω του ιδιωτικού τομέα, χωρίς κρατική επιχορήγηση

Στην αγορά της προμήθειας συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου μέσω του ιδιωτικού τομέα, όπου οι ασθενείς δεν επωφελούνται από την κρατική επιχορήγηση, δραστηριοποιούνται εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας, συνολικά έξι εταιρείες, οι οποίες παρέχουν τις υπηρεσίες τους στις ιδιωτικές κλινικές, τις φαρμακαποθήκες, τα φαρμακεία και τους Συνδέσμους Διαβητικών, καθώς επίσης σε ορισμένες

περιπτώσεις και στους ίδιους τους ασθενείς, οι οποίοι μπορούν να αποταθούν απευθείας στα γραφεία των εν λόγω εταιρειών για την αγορά των αποθεμάτων τους. Θα πρέπει φυσικά να σημειωθεί ότι, λόγω του ότι τα προϊόντα συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου CAMEO της εταιρείας P.T. HADJIGEORGIOU διατίθεντο και στα φαρμακεία, ενδεχομένως να τα αγόραζε ένα μικρό μερίδιο ασθενών που δεν επωφελούνται από την κρατική επιχορήγηση.

Μέσα από έρευνα που διεξήχθη από την Υπηρεσία διαφαίνεται ότι οι εταιρείες οι οποίες δραστηριοποιούνται εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας και προμηθεύουν την αγορά είναι οι ακόλουθες:

(α) Η εταιρεία ELINCOU DIAGNOSTICS LIMITED, η οποία εμπορεύεται τα προϊόντα επωνυμίας ACON ON-CALL PLUS.

(β) Η εταιρεία MEDISELL CO LTD, η οποία εμπορεύεται τα προϊόντα επωνυμίας ACCU-CHEK και ACCUTREND.

(γ) Η εταιρεία NOVAGEM LTD, η οποία εμπορεύεται τα προϊόντα επωνυμίας CONTOUR και MICROLET.

(δ) Η εταιρεία PAVLIDES & ARAOUZOS, η οποία εμπορεύεται τα προϊόντα επωνυμίας TRUE.

(ε) Η εταιρεία PHADISCO LTD, η οποία εμπορεύεται τα προϊόντα επωνυμίας ONE TOUCH.

(στ) Η εταιρεία VITA HEALTH TRADING LTD, η οποία εμπορεύεται τα προϊόντα επωνυμίας CONTROL και FREESTYLE.

(ζ) Η εταιρεία P.T. HADJIGEORGIOU, η οποία εμπορεύεται τα προϊόντα επωνυμίας OK CAMEO.

Στο πλαίσιο της προκαταρκτικής έρευνας που διεξήχθη διαπιστώθηκε ότι οι όροι πώλησης στους δύο τομείς διαφέρουν ως ακολούθως:

- Η προμήθεια των προϊόντων στο δημόσιο τομέα και συγκεκριμένα στις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες γίνεται εφόσον η εταιρεία κερδίσει δημόσιο διαγωνισμό. Η προμήθεια των προϊόντων στον ιδιωτικό τομέα δεν επηρεάζεται από οποιοδήποτε παράγοντα εκτός από τη ζήτηση που προκύπτει.
- Στο δημόσιο τομέα, η περίοδος προμήθειας ταινιών είναι συγκεκριμένη. Σύμφωνα με το Διαγωνισμό 170/2012, η παροχή των προϊόντων θα ισχύει για 3 χρόνια. Στον ιδιωτικό τομέα δεν υπάρχει προκαθορισμένη περίοδος προμήθειας των προϊόντων και ο μόνος παράγοντας που την επηρεάζει είναι η ζήτηση.
- Οι παραδόσεις στο δημόσιο τομέα γίνονται σύμφωνα με το Διαγωνισμό 170/2012 σε έξι δόσεις για συγκεκριμένη ποσότητα. Η συνολική παραδοθείσα ποσότητα για τα τρία έτη ισχύς της Συμφωνίας Ανάθεσης ήταν [...] ταινίες. Στον ιδιωτικό τομέα,

οι παραδόσεις μπορεί να γίνονται σε καθημερινή βάση και σε οποιαδήποτε ποσότητα, ανάλογα με τη ζήτηση.

- Στο δημόσιο τομέα, βάσει του Διαγωνισμού 170/2012, παραχωρούνται δύο χιλιάδες (2000) μετρητές σακχάρου δωρεάν. Στον ιδιωτικό τομέα οι μετρητές τιμολογούνται και χρεώνονται πάντα, ήτοι €25 χονδρική τιμή και €40,75 λιανική τιμή.
- Οι ταινίες στο δημόσιο τομέα, βάσει του Διαγωνισμού 170/2012, πωλήθηκαν προς [...] ²⁶. Η λιανική τιμή στον ιδιωτικό τομέα για κάθε πακέτο ταινιών το οποίο περιέχει πενήντα (50) ταινίες ήταν €27,89, και ακολούθως περί τις 15/5/2014 μειώθηκε στα €18,89. Η χονδρική τιμή ήταν [...] και τελικά μειώθηκε στα [...].

Ειδικότερα, στο πλαίσιο της έρευνας που διεξήχθη, ζητήθηκε από τις εταιρείες οι οποίες δραστηριοποιούνται στην πώληση μετρητών και αναλώσιμων στην Κύπρο να αποστείλουν τις χονδρικές τιμές πώλησης τους, τόσο για τους μετρητές (Πίνακας 1) όσο και για τις ταινίες (Πίνακας 2), προς τον ιδιωτικό τομέα για τα έτη 2013-2015. Στους πίνακες που ακολουθούν καταγράφονται οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην εν λόγω αγορά και οι τιμές των μετρητών και των ταινιών για τα έτη 2013 έως 2015 ξεχωριστά καθώς και ο μέσος όρος της τιμής του μετρητή και των ταινιών της κάθε εταιρείας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1				
Τιμές Μετρητών στην Κύπρο για τα έτη 2013-2015				
Έτος	2013	2014	2015	2013-2015
	Μετρητές (€)	Μετρητές (€)	Μετρητές (€)	Μέσος όρος Μετρητών (€)
ELINCOU (Acon on-call Plus)	26,55	23,75	18,85	23,05
MEDISELL (Accu-Chek Active)	39,00	39,00	39,00	39
NOVAGEM (Contour)	27,00	13,50	21,50	20,67
PAVLIDES- ARAOUZOS (True Result)	24,00	24,00	24,00	24
PHADISCO	-	-	-	-
VITA HEALTH TRADING (Control Strips) (One touch vita strips) (One touch ultra strips)	Δωρεάν μετρητής αγοράζοντας το πρώτο	Δωρεάν μετρητής αγοράζοντας το πρώτο	Δωρεάν μετρητής αγοράζοντας το πρώτο	-

²⁶ [.....]

	ΚΟΥΤΙ ΤΑΙΝΙΩΝ	ΚΟΥΤΙ ΤΑΙΝΙΩΝ	ΚΟΥΤΙ ΤΑΙΝΙΩΝ	
P.T. HADJIGEORGIOU (Στο Παγκύπριο Διαβητικό Σύλλογο)	28,03	26,01	26,39	26,81

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Τιμές Ταινιών στην Κύπρο για τα έτη 2013-2015

Έτος	2013	2014	2015	2013-2015
	Ταινίες (50 ταινίες) (€)	Ταινίες (50 ταινίες) (€)	Ταινίες (50 ταινίες) (€)	Μέσος όρος Ταινιών (€)
ELINCOU (Acon on-call Plus)	14,00	14,00	13,00	13,67
MEDISELL (Accu-Chek Active)	29,70	29,70	29,70	29,70
NOVAGEM (Contour)	27,00	27,00	21,50	25,17
PAVLIDES- ARAOUZOS (True Result)	25,00	25,00	25,00	25
PHADISCO	27,92	27,92	27,92	27,92
VITA HEALTH TRADING (Control Strips) (One touch vita strips) (One touch ultra strips)	14,50 17,15 17,20 (12,95)	14,50	19,85 26,55 28,42 (24,94)	17,46
P.T. HADJIGEORGIOU (Στο Παγκύπριο Διαβητικό Σύλλογο)	20,83	12,48	13,34	15,55

Από τα πιο πάνω στοιχεία, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι υφίστανται αρκετές διαφορές ως προς την προμήθεια συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου στο δημόσιο τομέα σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα, πχ. τιμή, περίοδος προμήθειας, ποσότητα προμήθειας, όροι πωλήσεων κ.ά.. Επί τούτου, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι στο πλαίσιο της αξιολόγησης της σχετική αγοράς προϊόντος σε σχέση με το κανάλι διανομής του, και υπό το φως των διαφορών που διαπιστώθηκαν ανωτέρω, εξετάστηκε το συνολικό κόστος στο οποίο υπόκειται ένας καταναλωτής/διαβητικός ετησίως, για να καλύψει τις ανάγκες του για τη μέτρηση του σακχάρου, τόσο σε σχέση με την αγορά της συσκευής μέτρησης όσο και σε σχέση με τις αντίστοιχες ταινίες, από τον ιδιωτικό τομέα ώστε να διαφανεί κατά πόσο αυτό διαφέρει αισθητά στην περίπτωση που αυτός επιλέξει να αξιοποιήσει τις επιχορηγήσεις οι οποίες

προσφέρονται από τα κρατικά νοσοκομεία και να τα προμηθευτεί εξολοκλήρου από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο της προκαταρκτικής έρευνας έγινε ανάλυση του κόστους των συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου, δηλαδή των συσκευών με τις αντίστοιχες ταινίες, στην περίπτωση που ο καταναλωτής επιλέξει να προμηθευτεί τα εν λόγω προϊόντα από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες και επομένως τα προϊόντα της P.T. Hadjigeorgiou με σκοπό την αποφυγή του κόστους αγοράς ταινιών οι οποίες χορηγούνται δωρεάν από το κράτος, καθώς επίσης και το αντίστοιχο συνολικό κόστος στην περίπτωση που θα επιλέξει να αγοράσει τη συσκευή μιας οποιασδήποτε άλλης εταιρείας και τις αντίστοιχες ταινίες από τον ιδιωτικό τομέα.

Τα σενάρια βασίστηκαν στην υπόθεση ότι οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες καλύπτουν εξολοκλήρου τις ετήσιες ανάγκες ενός διαβητικού. Επισημαίνεται επιπροσθέτως, ότι στην περίπτωση που ένας ασθενής με διαβήτη επιλέξει να προμηθευτεί διαμέσου του κράτους τις δωρεάν ταινίες τις οποίες προσφέρει, υφίστανται διαφορές στις ποσότητες των ταινιών που δικαιούται, ανάλογα με το αν εμπίπτει στην κατηγορία ασθενών με διαβήτη τύπου I, διαβήτη τύπου II ή ασθενών με διαβήτη με αντλία ινσουλίνης.

Όπως έχει προαναφερθεί οι προϋπολογιζόμενες ελάχιστες ανάγκες σε ταινίες ανά ασθενή/ανά μήνα, που δίδονται δωρεάν στους δικαιούχους, από τα κρατικά φαρμακεία σε κάθε κατηγορία, είναι για ασθενείς με διαβήτη τύπου I εκατό (100), για ασθενείς με Διαβήτη τύπου II εικοσιπέντε (25) και για διαβητικούς ασθενείς με αντλία ινσουλίνης, εκατό (100). Για σκοπούς σύγκρισης, έγιναν υπολογισμοί για το συνολικό κόστος που υπέστη ένας ασθενής με διαβήτη την περίοδο από το 2013 έως 2015, στη βάση των αναγκών στις δύο πρώτες κατηγορίες ασθενών, διαβήτη τύπου I και τύπου II, δηλαδή, με δεδομένο ότι ο ασθενής διαβήτη τύπου I θα χρειαστεί 100 ταινίες το μήνα, δηλαδή 1200 ανά έτος, και ο ασθενής διαβήτη τύπου II θα χρειαστεί 25 ταινίες το μήνα, δηλαδή 300 ανά έτος.

Δεδομένου ότι τα κουτιά ταινιών που πωλούνται από όλες τις εταιρείες, όπως έχει διαφανεί μέσω από την έρευνα της Υπηρεσίας περιέχουν 50 ταινίες το καθένα, ο ασθενής με διαβήτη τύπου I θα χρειαστεί 24 κουτιά ταινιών για να καλύψει τις ελάχιστες ανάγκες του ανά έτος, και ο ασθενής με διαβήτη τύπου II θα χρειαστεί αντίστοιχα 6 κουτιά ταινιών. Επιπρόσθετα, ο ασθενής θα επωμιστεί και το κόστος για της συσκευής μέτρησης το οποίο προστίθεται στο κόστος των ταινιών, για τα τρία έτη 2013-2015.

Η τρίτη κατηγορία ασθενών με διαβήτη, οι οποίοι χρησιμοποιούν αντλία ινσουλίνης, δεν λήφθηκε υπόψη καθότι η αντλία ινσουλίνη δεν συμπεριλαμβάνεται στα συμβατικά συστήματα μέτρησης σακχάρου.

Στο πλαίσιο της προκαταρκτικής έρευνας πραγματοποιήθηκαν δύο αναλύσεις: (α) στη βάση της τιμής της συσκευής της κάθε εταιρείας που ίσχυε το 2013, με την υπόθεση ότι ο ασθενής θα αγοράσει το μηχανάκι το 2013, έτος κατά το οποίο ξεκίνησε από την εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou η προμήθεια των εν λόγω προϊόντων και των δωρεάν ταινιών από το κράτος, και (β) στη βάση μέσης τιμής της συσκευής για τα έτη 2013-2015, για όλες τις εταιρείες καθότι κάποιες εταιρείες είχαν προβεί κατά την υπό αναφορά περίοδο σε αλλαγή της τιμής της συσκευής.

Από τις δύο αναλύσεις που πραγματοποιήθηκαν είναι εμφανής η διαφορά του ελάχιστου κόστους για τα έτη 2013-2015 για ασθενή με διαβήτη τύπου I ή τύπου II, όταν επιλέγει τις επιχορηγήσεις του δημοσίου και επομένως τα προϊόντα του P.T. Hadjigeorgiou, σε σχέση ακόμα και με τη δεύτερη πιο φθηνή επιλογή, δηλαδή αυτή της ELINCOU.

Ειδικότερα, η διαφορά του συνολικού κόστους το οποίο επωμίζεται ένας ασθενής όταν επιλέξει μία από τις άλλες έξι συνολικά εταιρείες οι οποίες δραστηριοποιούνται στην αγορά σε σχέση με την επιλογή των προϊόντων του ανάδοχου, στην προκειμένη περίπτωση του P.T. Hadjigeorgiou, είναι αισθητή.

Η διαφορά κόστους δεικνύει ότι η επιλογή του ασθενή στην περίπτωση που αποτελείται στις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες με σκοπό την προμήθεια των δωρεάν ταινιών, και κατ' επέκταση την επιλογή των προϊόντων του P.T. Hadjigeorgiou, δεν είναι υποκατάστατη της επιλογής οποιασδήποτε άλλης εταιρείας.

Όπως προκύπτει από την πιο πάνω ανάλυση, ένας διαβητικός τύπου I και II του οποίου η οικονομική του κατάσταση δεν του επιτρέπει να αγοράζει τόσο το μηχανάκι όσο και τις ταινίες από τον ιδιωτικό τομέα, καθότι επιβαρύνεται με σημαντικό κόστος ανά έτος και συνολικά για τα τρία έτη 2013-2015, δεν θα έχει άλλη επιλογή από το να αποταθεί στις Φαρμακευτικές υπηρεσίες και στα κρατικά νοσηλευτήρια. Δεδομένης της κρατικής επιχορήγησης σε σχέση μόνο με τις ταινίες, οι οποίες του παρέχονται δωρεάν, κάποιος για τη συσκευή μέτρησης έπρεπε να αποταθεί στον ιδιωτικό τομέα, με μοναδική όμως επιλογή την εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou, της οποίας η συσκευή ήταν συμβατή με τις εν λόγω ταινίες.

Περαιτέρω από την έρευνα που διεξήχθη διαφαίνεται ότι υπάρχουν καταναλωτές οι οποίοι δεν προμηθεύονται τα συμβατικά συστήματα μέτρησης σακχάρου της P.T. Hadjigeorgiou και δεν αποκομίζουν τα οφέλη της κρατικής επιχορήγησης δωρεάν

ταινιών, αλλά αποτείνονται σε άλλες εταιρείες οι οποίες προμηθεύουν την αγορά με άλλους μετρητές και αντίστοιχες ταινίες. Οι εν λόγω καταναλωτές ενδέχεται να είναι ασθενείς με διαβήτη οι οποίοι παρόλο που δικαιούνται να τύχουν κρατικής επιχορήγησης επιλέγουν να μην τη χρησιμοποιήσουν, είτε λόγω οικονομικής ευχέρειας είτε οποιουδήποτε άλλου λόγου, καθώς επίσης καταναλωτές οι οποίοι έχουν ανάγκη από την αγορά ενός συμβατικού συστήματος μέτρησης σακχάρου, αλλά δεν είναι διαβητικοί και επομένως δεν μπορούν να τύχουν της κρατικής επιχορήγησης, όπως είναι για παράδειγμα καταναλωτές, οι οποίοι ελέγχουν τα επίπεδα ινσουλίνης στο αίμα τους μετά από συμβουλή ιατρού λόγω οριακού δείκτη σακχάρου και πιθανής εμφάνισης διαβήτη. Επιπρόσθετα, υπάρχουν περιπτώσεις όπου τα αναλώσιμα τα οποία δίνει δωρεάν το κράτος σε διαβητικούς δεν είναι αρκετά, οπότε ο διαβητικός αναγκάζεται να καλύψει τις περαιτέρω ανάγκες του με αγορές από τα φαρμακεία.

Αξιοσημείωτο σε ότι αφορά τη συγκεκριμένη αγορά είναι το γεγονός ότι πλην της ELINCOU, καμία εκ των άλλων πέντε εταιρειών που δραστηριοποιείται στην αγορά δεν ενδιαφέρθηκε για να υποβάλει προσφορά στο πλαίσιο του Διαγωνισμού 107/2012 που είχαν προκηρύξει οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες, για σκοπούς κάλυψης των αναγκών των ασθενών με διαβήτη για περίοδο 36 μηνών καθώς και το γεγονός ότι η εταιρεία P.T. Hadjigeorgίου μέχρι και τη δεδομένη χρονική στιγμή (ήτοι την ανάθεση της Σύμβασης) δεν δραστηριοποιείτο στην εμπορία και διανομή των συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου στην κυπριακή αγορά και αποτελεί μια νεοεισερχόμενη εταιρεία.

Υπό το φως της πιο πάνω ανάλυσης, η Επιτροπή καταλήγει ότι υπάρχουν δύο είδη πελατών, οι οποίοι ουσιαστικά διαχωρίζονται (α) στους πελάτες /ασθενείς με διαβήτη, οι οποίοι δικαιούνται κρατική επιχορήγηση, και (β) στους πελάτες που είτε δεν είναι διαβητικοί και δεν έχουν δικαίωμα κρατικής επιχορήγησης, είτε είναι διαβητικοί αλλά επιλέγουν να μην επωφεληθούν της κρατικής επιχορήγησης.

Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καταλήγει ότι για σκοπούς εξέτασης της παρούσας αυτεπάγγελτης έρευνας, ως σχετική αγορά προϊόντος ορίζεται:

(1) η προμήθεια συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου σε διαβητικούς που επωφελούνται από την επιχορήγηση μέσω του δημοσίου, και

(2) η προμήθεια συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου σε διαβητικούς που επιλέγουν να μη επωφεληθούν από την επιχορήγηση μέσω του δημοσίου και καταναλωτές που δεν είναι διαβητικοί αλλά για λόγους υγείας αγοράζουν τα εν λόγω προϊόντα.

5.3. Σχετική γεωγραφική αγορά

Σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τον προσδιορισμό της σχετικής αγοράς για σκοπούς του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού (97/C 372/03),

«η γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή όπου οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις συμμετέχουν στην προμήθεια και ζήτηση προϊόντων ή υπηρεσιών και οι όροι του ανταγωνισμού είναι επαρκώς ομοιογενείς και η οποία μπορεί να διακριθεί από γειτονικές κυρίως περιοχές, διότι στις εν λόγω περιοχές οι όροι του ανταγωνισμού διαφέρουν σημαντικά».

Η Επιτροπή σημειώνει ότι η Ελληνική Αρχή Ανταγωνισμού στην απόφασή της με αρ. 257/IV/2004 αναφέρει ότι: *«Τα μέρη θεωρούν ότι η γεωγραφική αγορά, τόσο για τις εξωτερικές αντλίες ινσουλίνης και τα αντίστοιχα ανταλλακτικά, όσο και για τα συμβατικά συστήματα μέτρησης σακχάρου, εκτείνεται σε ολόκληρο τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (EOX) ...».* Παρόλα αυτά, η Ελληνική Αρχή Ανταγωνισμού σημειώνοντας διάφορους λόγους μεταξύ των οποίων ότι *«...α) Τα προϊόντα που αφορά η κρινόμενη υπόθεση δεν παράγονται αλλά μόνο εισάγονται στην Ελληνική αγορά»*, κατάληξε σε σχέση με τον ορισμό της γεωγραφικής αγοράς στο ακόλουθο συμπέρασμα: *«Σε κάθε περίπτωση, ακόμα και αν ήθελε θεωρηθεί ότι για τα επιμέρους σχετικά προϊόντα η σχετική γεωγραφική αγορά είναι ευρύτερη της εθνικής, για την εκτίμηση των επιπτώσεων της γνωστοποιηθείσας πράξης στον ανταγωνισμό στην εθνική αγορά, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ως σχετική γεωγραφική αγορά η Ελληνική Επικράτεια».*

Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή σημειώνει ότι τα προϊόντα τα οποία εξετάζονται δεν παράγονται εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας, αλλά μόνο εισάγονται και πωλούνται σε όλη την επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας όπου οι όροι του ανταγωνισμού θεωρούνται ομοιογενείς. Επίσης, τα εν λόγω προϊόντα πωλούνται στις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες μέσω της διεξαγωγής δημόσιων διαγωνισμών.

Ως εκ τούτου, στη βάση των πιο πάνω, η Επιτροπή καταλήγει ότι η γεωγραφική αγορά για όλες τις σχετικές αγορές θα πρέπει να οριστεί ως η επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας.

5.5. Νομική Αξιολόγηση

Το άρθρο 6(1) του Νόμου έχει ως κάτωθι:

«6.-(1) Απαγορεύεται η καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης μιας ή περισσότερων επιχειρήσεων, που κατέχει ή κατέχουν δεσπόζουσα θέση στο σύνολο

ή μέρος της εγχώριας αγοράς ενός προϊόντος, ιδιαίτερα εάν η πράξη αυτή έχει ως αποτέλεσμα ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα –

(α) τον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό αθέμιτων τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων μη θεμιτών υπό τις περιστάσεις όρων συναλλαγής

(β) τον περιορισμό της παραγωγής ή της διάθεσης ή της τεχνολογικής ανάπτυξης, προς ζημιά των καταναλωτών

(γ) την εφαρμογή ανόμοιων όρων για ισοδύναμες συναλλαγές, με συνέπεια ορισμένες επιχειρήσεις να τίθενται σε μειονεκτική στον ανταγωνισμό θέση

(δ) την εξάρτηση της σύναψης συμφωνιών από την αποδοχή εκ μέρους των αντισυμβαλλόμενων πρόσθετων υποχρεώσεων, οι οποίες, εκ της φύσεώς τους ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες, δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμφωνιών αυτών.»

5.5.1. Κατοχή Δεσπόμενης Θέσης

Σύμφωνα με τον ορισμό που δίδεται στο άρθρο 2 του Νόμου, ο οποίος πηγάζει από την ενωσιακή νομολογία, δεσπόμενη θέση «περιλαμβάνει τη θέση οικονομικής δύναμης που απολαμβάνει η επιχείρηση, που την καθιστά ικανή να παρακωλύει τη διατήρηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού στη σχετική αγορά και της επιτρέπει να ενεργεί σε αισθητό βαθμό ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές και τους πελάτες της και σε τελική ανάλυση ανεξάρτητα από τους καταναλωτές». Βασικό στοιχείο της έννοιας της δεσπόμενης θέσης είναι η ύπαρξη οικονομικής ισχύος, η οποία παρέχει στη δεσπόμενη επιχείρηση ευχέρεια ανεξάρτητης συμπεριφοράς, την αποδεσμεύει δηλαδή από τους περιορισμούς που υπάρχουν σε μια ανταγωνιστική αγορά.

Βασικό στοιχείο λοιπόν της έννοιας της δεσπόμενης θέσης είναι η ύπαρξη οικονομικής ισχύος, η οποία παρέχει στη δεσπόμενη επιχείρηση ευχέρεια ανεξάρτητης συμπεριφοράς, την αποδεσμεύει δηλαδή από τους περιορισμούς που υπάρχουν σε μια ανταγωνιστική αγορά.

Η ύπαρξη δεσπόμενης θέσης μπορεί να απορρέει από το συνδυασμό διαφόρων παραγόντων οι οποίοι από μόνοι τους δεν αποτελούν απαραίτητα επαρκή ένδειξη για την ύπαρξη δεσπόμενης θέσης, αλλά όταν συνδυάζονται μεταξύ τους, οδηγούν στην δημιουργία της. Ένα από αυτά είναι και το μερίδιο αγοράς.

Για τη στοιχειοθέτηση της ύπαρξης δεσπόμενης θέσης, όπως η έννοια παρατίθεται πιο πάνω, θα πρέπει να εξεταστεί το μέγεθος της επιχείρησης και συγκεκριμένα το μερίδιο αγοράς που κατέχει η επιχείρηση στη σχετική αγορά.

Στην υπόθεση *Hoffman-La Roche*,²⁷ το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σημείωσε ότι, παρόλο που η σημασία των μεριδίων αγοράς μπορεί να διαφέρει από μία αγορά σε άλλη, θα μπορούσε βάσιμα να θεωρηθεί ότι τα πολύ υψηλά μερίδια αγοράς αποτελούν από μόνα τους, εκτός σε εξαιρετικές περιπτώσεις, απόδειξη της ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης. Εξάλλου, απόδειξη της ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης συνιστά η κατοχή μονοπωλίου.

Για να αποτελέσει το μέγεθος του μεριδίου αγοράς κάποιας επιχείρησης επαρκή ένδειξη ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η σχέση του συγκεκριμένου μεριδίου με τα αντίστοιχα μερίδια των ανταγωνιστών της εξεταζόμενης κατά περίπτωση επιχείρησης, όπως προκύπτει ευθέως από τη σχετική νομολογία των ευρωπαϊκών δικαστηρίων.²⁸ Επομένως, για να θεωρηθεί ότι μία επιχείρηση βρίσκεται σε δεσπόζουσα θέση, θα πρέπει το ποσοστό του μεριδίου αγοράς που κατέχει να είναι πολύ μεγαλύτερο από αυτό των ανταγωνιστών της, ώστε να μπορεί να ενεργεί χωρίς να λαμβάνει υπόψη της τους ανταγωνιστές της.²⁹

Στις περιπτώσεις όπου το μερίδιο αγοράς είναι μικρότερο του 50%, είναι πιθανό να διαπιστωθεί η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης μιας επιχείρησης, λαμβάνοντας υπόψη τη διάρθρωση της αγοράς και τα μερίδια των επιχειρήσεων – ανταγωνιστών. Στην υπόθεση *United Brands*,³⁰ η εν λόγω εταιρεία με μερίδιο αγοράς 40-45% θεωρήθηκε ότι απολαμβάνει δεσπόζουσα θέση, με δεδομένο ότι το μερίδιο αγοράς της αμέσως επόμενης ανταγωνιστικής εταιρείας ήταν 16% και οι υπόλοιποι ανταγωνιστές ήταν αρκετά πιο πίσω.

Η Επιτροπή θα πρέπει να σημειώσει ότι παρά το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ΔΕΚ αφήνουν το ενδεχόμενο μια επιχείρηση να κατέχει δεσπόζουσα θέση σε μία αγορά με μερίδιο πολύ μικρότερο του 50%,³¹ εντούτοις το μικρότερο μερίδιο αγοράς που κατείχε μια επιχείρηση την οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκρινε ότι κατέχει δεσπόζουσα θέση για σκοπούς εφαρμογής του άρθρου 82, ήταν 39,7%.³²

²⁷ Υπόθεση 85/76, *Hoffmann- La Roche & Co. AG v. Commission*, [1979] ECR 461

²⁸ Βλ. Υπόθεση 85/76, *Hoffmann- La Roche & Co. AG v. Commission*, [1979] ECR 461, Υπόθεση 27/76, *United Brands*, Συλλ. Νομολ. 1978, 207, Υπόθεση 322/81 *Michelin v. Commission* [1983] ECR 3461, [1985] 1 CMLR 282, Υπόθεση C-250/92 *Gottrup-Klim v. Dansk Landbrugs* [1994] ECR I-5641, [1996] 4 CMLR 191.

²⁹ Υπόθεση T-65/98 *Van den Bergh Foods v. Commission* [2003] ECR II-4653, [2004] 4 CMLR 14, [2005] All ER (EC) 418, παρα. 155; Υπόθεση T-219/99 *British Airways v. Commission* [2003] ECR II-5917, [2004] 4 CMLR 1008, [2004] All ER (EC) 1115.

³⁰ Υπόθεση 27/76, *United Brands Company και United Brands Continentaal BV κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*. (Μπανάνες Chiquita). [1978] ECR σ. 00207.

³¹ Υπόθεση C-250/92, *Gottrup Klim v. KLG* [1994], ECR I-5641, [1996] 4 CMLR 191.

³² Υπόθεση T-219/99, *British Airways v. Commission* [2003], ECR II-5917, [2004] 4 CMLR 1008.

Έχοντας υπόψη τις πρόνοιες του άρθρου 6(1) του Νόμου, θα πρέπει να διερευνηθεί σε πρώτο στάδιο, κατά πόσον η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou κατέχει δεσπόζουσα θέση στη σχετική αγορά προμήθειας συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου σε διαβητικούς που επωφελούνται από την επιχορήγηση μέσω του δημοσίου ως έχει καθοριστεί ανωτέρω, στην οποία και δραστηριοποιείται, ώστε να αξιολογηθεί η ύπαρξη οποιασδήποτε κατάχρησης από μέρους αυτής.

Στην προκειμένη περίπτωση, όπως έχει σημειωθεί ήδη, μέσω της κρατικής επιχορήγησης, ο μοναδικός πάροχος των συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου, είναι η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou, ως αποτέλεσμα της κατακύρωσης σε αυτή της προσφοράς του Διαγωνισμού 170/12, ο οποίος προκηρύχθηκε από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες.

Επίσης, όπως έχει ήδη αναφερθεί προγενέστερα, η αγορά της προμήθειας συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου σε διαβητικούς που επωφελούνται από την επιχορήγηση μέσω του δημοσίου, αποτελεί μια ξεχωριστή και διακριτή αγορά, από την αγορά της προμήθειας συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου σε διαβητικούς που επιλέγουν να μη επωφεληθούν από την επιχορήγηση μέσω του δημοσίου και καταναλωτές που δεν είναι διαβητικοί αλλά για λόγους υγείας αγοράζουν τα εν λόγω προϊόντα. Ειδικότερα, όπως έχει αναλυθεί τα συμβατικά συστήματα μέτρησης σακχάρου τα οποία προσφέρει η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou, είναι αρκετά πιο φθηνά λόγω της κρατικής επιχορήγησης, που δίδεται για τις δωρεάν ταινίες, έτσι ώστε να μην είναι δυνατό να θεωρηθούν ως υποκατάστατα των συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου τα οποία προσφέρονται εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας από τις υπόλοιπες έξι εταιρείες.

Υπό το φως τη πιο πάνω διαπίστωσης προκύπτει ότι, το Κράτος μέσω των εν λόγω Συμβάσεων δημιουργεί συνθήκες απόλυτου πλεονεκτήματος ζήτησης σε ότι αφορά την προμήθεια συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου με κρατική επιχορήγηση μέσω του δημοσίου.

Ως εκ τούτου η Επιτροπή καταλήγει ότι, η σύμβαση που κατέχει η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou για την προμήθεια συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου, η οποία έχει ισχύ για 36 μήνες, της προσέδωσε θέση μονοπωλίου στην Κύπρο για τα έτη 2013-2015, ή και την περίοδο που ήθελε διαρκέσει η ανάθεση της Σύμβασης στη σχετική αγορά προμήθειας συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου σε διαβητικούς που επωφελούνται από την επιχορήγηση μέσω του δημοσίου.

Όπως έχει σημειωθεί ανωτέρω, τα προϊόντα συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου CAMEO της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou διατίθεντο και στα φαρμακεία,

και ενδεχομένως ένας αριθμός ασθενών που δεν επωφελούνται από την κρατική επιχορήγηση να τα αγοράζει. Από την έρευνα της Υπηρεσίας διαπιστώνεται ότι οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην υπό αναφορά αγορά, πλην της ELINCOU, ουδέποτε ενδιαφέρθηκαν να λάβουν μέρος στο Δημόσιο διαγωνισμό που διενεργήθηκε από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες παρά της δραστηριοποίησής τους στον εν λόγω τομέα. Εν αντίθεση, η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou δραστηριοποιήθηκε στην εν λόγω αγορά ως αποτέλεσμα του Διαγωνισμού 170/12. Πριν από την κατακύρωση του Διαγωνισμού 170/12, η εν λόγω εταιρεία δεν δραστηριοποιείτο στην αγορά των συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου.

Συνεπώς, εύλογα συνάγεται ότι επιχειρηματικός της στόχος ήταν η κάλυψη των αναγκών των ασθενών που επωφελούντο από την κρατική επιχορήγηση μέσω της διάθεσης των προϊόντων προς το Δημόσιο, τους Συνδέσμους και τα φαρμακεία. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou ενώ είχε προβεί σε έρευνα και εντοπισμό του προμηθευτή, εντούτοις δεν επέλεξε να δραστηριοποιηθεί στην αγορά πριν την Ανάθεση της Σύμβασής, καθώς και ότι από τα στοιχεία που προσκομίστηκαν διαπιστώθηκε ότι το ποσοστό πωλήσεων ταινιών στα ιδιωτικά φαρμακεία σε σύγκριση με της ταινίες που πωλήθηκαν στο κράτος, ήταν πολύ μικρό.

Συναφώς, για σκοπούς αξιολόγησης της παρούσας υπόθεσης, η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou θα πρέπει να ιδωθεί ότι δραστηριοποιείτο μόνο στην αγορά της προμήθειας συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου σε διαβητικούς που επωφελούνται από την κρατική επιχορήγηση.

5.5.2. Ενδεχόμενο κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης κατά παράβαση του άρθρου 6(1)(α) του Νόμου – αθέμιτες τιμές (υπερβολική τιμολόγηση)

Στο πλαίσιο της αυτεπάγγελτης έρευνας εξετάστηκε η πιθανή κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou με υπερβολική τιμολόγηση των συμβατικών συστημάτων μέτρησης, ως αποτέλεσμα της μονοπωλιακής θέσης που κατέχει στη σχετική αγορά της προμήθειας συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου σε διαβητικούς που επωφελούνται από την επιχορήγηση μέσω του δημοσίου.

Ειδικότερα, η Επιτροπή, έχοντας υπόψη την ανάλυση που έγινε για τον καθορισμό της σχετικής αγοράς, όπου διαπιστώθηκε ότι η συσκευή μέτρησης σακχάρου και οι ταινίες αποτελούν ένα δεσμοποιημένο προϊόν (buddle) καθότι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της έρευνας οι ταινίες οι οποίες κατασκευάζονται ειδικά για χρήση στα

συστήματα μέτρησης σακχάρου CAMEO OKMETER μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο σε αυτά και ο χρήστης όταν τα αγοράζει γνωρίζει αυτό το συνδυασμό των προϊόντων, κρίνει ότι θα πρέπει να εξεταστεί εάν η τιμή της δέσμης των προϊόντων συνολικά είναι καταχρηστική καθώς είναι υπερβολική.

Σχετική επί τούτου είναι η Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφορικά με τις προτεραιότητες κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 102 της ΣΛΕΕ³³, όπου αναφέρει ότι «Εάν υπάρχουν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι οι ανταγωνιστές της δεσπίζουσας επιχείρησης πωλούν ή μπορούν να αρχίσουν σύντομα να πωλούν πανομοιότυπες δέσμες, χωρίς το αντικίνητρο ενδεχόμενων πρόσθετων εξόδων, η Επιτροπή θα θεωρεί ότι υφίσταται ανταγωνισμός μεταξύ δύο δεσμών. Στην περίπτωση αυτή, το κρίσιμο ερώτημα δεν είναι εάν τα επιπρόσθετα έσοδα καλύπτουν τα επιπρόσθετα έξοδα για κάθε προϊόν της δέσμης, αλλά εάν η τιμή της δέσμης συνολικά είναι εξοντωτική.»

Μέσα από τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής το «ΔΕΕ») έχει κριθεί ότι οι υπερβολικές τιμές υφίστανται όταν η τιμή δεν έχει λογική σύνδεση με την οικονομική αξία του προϊόντος που παρέχεται. Η συνήθης τακτική για να εξαχθεί τέτοιο συμπέρασμα συμπεριλαμβάνει την ανάλυση της τιμής και του κόστους του προϊόντος.³⁴

Σύμφωνα με το ΔΕΕ «όταν ο καθορισμός μιας τιμής που είναι υπερβολική δεν έχει καμία λογική σχέση ανάμεσα σε αυτή και την οικονομική αξία του προσφερόμενου προϊόντος [...] τότε θεωρείται κατάχρηση.»³⁵ Το Δικαστήριο έκρινε ότι αν η τιμή ενός προϊόντος είναι υπερβολική, θα μπορούσε, μεταξύ άλλων, να καθοριστεί κατά τρόπο αντικειμενικό, αν ήταν δυνατόν να υπολογιστεί το ύψος της τιμής με βάση τη σύγκριση ανάμεσα στην τιμή πώλησης του εν λόγω προϊόντος και το κόστος παραγωγής του, η οποία (σύγκριση) θα μπορούσε να αποκαλύψει το εύρος του περιθωρίου κέρδους και ακολούθως να διαπιστωθεί κατά πόσο αυτή καθ' αυτή είναι μη δίκαιη, αλλιώς, συγκρινόμενη με τις τιμές των ανταγωνιστικών προϊόντων δύναται να κριθεί μη δίκαιη³⁶. Φυσικά το ΔΕΕ αναγνώρισε ότι μπορεί να υπάρξουν ορισμένες δυσκολίες καθορισμού του κόστους παραγωγής ιδιαίτερα έχοντας υπόψη ότι μια επιχείρηση μπορεί να λειτουργεί αποτελεσματικότερα και να έχει υψηλά ή σε αντίθετη περίπτωση μικρά κέρδη. Είναι γι' αυτό που όπως δήλωσε το ΔΕΕ στην υπό

³³ Ανακοίνωση της Επιτροπής — Κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπίζουσες επιχειρήσεις (2009/C 45/02) παρ. 61

³⁴ Βλ. Απόφαση Δικαστηρίου στην υπόθεση C 27/76 United Brands Co and United Brands Continental Bv κατά της Επιτροπής, Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 1978

³⁵ Case 27/76 United Brands vs Commission [1978] Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 207, [1978] 1 CMLR 429.

³⁶ *ibid* παρ. 250-252

αναφορά υπόθεση πρέπει να δίδεται προσοχή στον καθορισμό του κόστους παραγωγής ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης, το αντικείμενο της δραστηριοποίησης της, αν παράγει ένα ή περισσότερα προϊόντα, τον αριθμό των θυγατρικών της και τη σχέση που υπάρχει μεταξύ τους.

Στην υπόθεση *General Motors*, το Δικαστήριο αποδέχτηκε τη μεθοδολογία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη διαπίστωση της ύπαρξης υπερβολικά υψηλής τιμολόγησης. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ήταν η σύγκριση της τιμής της *General Motors* για την έκδοση πιστοποιητικών με άλλες εταιρείες που παρείχαν την ίδια υπηρεσία.³⁷ Το Δικαστήριο ξεκαθάρισε ότι η ύπαρξη υπερβολικής τιμολόγησης συνιστά κατάχρηση, όταν οι τιμές είναι υπερβολικές σε σχέση με την οικονομική αξία της υπηρεσίας που παρέχεται και αν το αποτέλεσμα θα ήταν ο περιορισμός του παράλληλου εμπορίου (οπότε και θα περιορίζεται η πιθανότητα ανταγωνισμού από χαμηλότερες τιμές, οι οποίες χρεώνονται από άλλες εταιρείες) ή της καταχρηστικής εκμετάλλευσης των πελατών.³⁸

Τα κριτήρια για να εκτιμηθεί εάν μία τιμή δεν είναι δίκαιη κατά την έννοια του άρθρου 102 ΣΛΕΕ (πρώην 82 ΣυνΘΕΚ) και συνεπώς του αντίστοιχου άρθρου 6 του Νόμου καθορίστηκαν σε μία από τις πρώτες υποθέσεις ανταγωνισμού που τέθηκαν ενώπιον του ΔΕΕ, την υπόθεση *United Brands*. Στην εν λόγω υπόθεση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρησιμοποίησε ως βάση τις τιμές της Ιρλανδίας συγκρίνοντας τις με τις τιμές της UBC και την οικονομική αξία του προϊόντος για να καταλήξει ότι οι τιμές της UBC ήταν υπερβολικές σε σχέση με την οικονομική αξία του προϊόντος (30%-40% διαφορά με τις μη επώνυμες μπανάνες).³⁹ Το ΔΕΕ έκρινε ότι τέτοια σύγκριση μπορεί να γίνει αποδεκτή μόνο όταν οι αγορές στα εν λόγω κράτη μέλη είναι αντικειμενικά συγκρίσιμες. Πέραν όμως αυτού, το ΔΕΕ επισήμανε ότι θα πρέπει να προηγηθεί λεπτομερής κοστολογική ανάλυση του προϊόντος, κάτι το οποίο δεν είχε γίνει από μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε προβεί μόνο σε σύγκριση των τιμών της UBC με τους ανταγωνιστές της. Ειδικότερα, το ΔΕΚ στις παραγράφους 250-252 καταγράφει τα ακόλουθα:

«In this case charging a price which is excessive because it has no reasonable relation to the economic value of the product supplied would be an abuse.»

³⁷ Υπόθεση 26/75, *General Motors Continental vs Commission* [1975] Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστήριο 1367 παρ 12

³⁸ Βλέπε βιβλία των Faull & Nikpay "The EC Law of Competition", second edition, 2007 Oxford, par. 4.366

³⁹ Βλ. Υπόθεση 389/87 *Ministere Publicin Tournier* [1989] Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστήριο 2521, παρ. 38 και *Lucazeau v Societesdes Auteurs, Compositeurset Editeursde Musique (SACEM)* [1989] Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστήριο 2811 παρ. 21

This excess could, inter alia, be determined objectively if it were possible for it to be calculated by making a comparison between the selling price of the product in question and its costs of production which would disclose the amount of the profit margin.

This question therefore to be determined is whether the difference between the costs actually incurred and the price actually charged is excessive, and if the answer to this question is in the affirmative, whether a price has been imposed which is either unfair in itself or when compared to competitive products.” (Η υπογράμμιση είναι της Επιτροπής)

Φαίνεται λοιπόν ότι το ΔΕΕ στην εν λόγω υπόθεση διασαφήνισε ότι, για τη διαπίστωση της ύπαρξης υπερβολικής τιμολόγησης, θα πρέπει καταρχάς να γίνεται μια λεπτομερής ανάλυση του κόστους, από την οποία θα προκύπτει κατά πόσον η διαφορά μεταξύ του κόστους και της τιμής είναι υπερβολική, και ακολούθως να εξετάζεται κατά πόσον η τιμή η οποία έχει επιβληθεί είναι καθ' αυτή αθέμιτη, ή είναι αθέμιτη συγκρινόμενη με τις τιμές άλλων ανταγωνιστικών προϊόντων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην απόφαση της COMP/A.36.570/D3 Sundbusserne v Port of Helsingborg, είχε διαπιστώσει αφενός ότι δεν υπήρχαν επαρκείς αποδείξεις ότι οι τιμές δεν ήταν καθ' αυτές αθέμιτες και αφετέρου ότι δεν υπήρχαν επαρκείς αποδείξεις ότι ήταν αθέμιτες οι τιμές συγκρινόμενες με τις τιμές που χρέωναν άλλα λιμάνια.⁴⁰

Στην προαναφερόμενη απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Scandlines Sverige AB v Port of Helsingborg, διαπιστώθηκε ότι κατά τον υπολογισμό της οικονομικής αξίας του προϊόντος, αφενός πρέπει να γίνεται ανάλυση του πραγματικού κόστους παραγωγής και αφετέρου να συνυπολογίζονται και άλλα έξοδα, ήτοι non cost related factors.

Η Επιτροπή, προτού προχωρήσει να αναφερθεί στις αναλύσεις που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, θα ήθελε να αναφερθεί στον όρο της «οικονομικής αξίας» (economic value) ενός προϊόντος. *Σύμφωνα με το Free Online Dictionary*, η «οικονομική αξία» επεξηγείται ως εξής:

“economic value is the amount (of money or goods or services) that is considered to be a fair equivalent of something else”.

⁴⁰ Βλέπε απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής COMP/A.36.570/D3 Sundbusserne v Port of Helsingborg, παρ. 220-222

Στην προκειμένη περίπτωση υφίσταται η εξής ιδιαιτερότητα, η οποία θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την οικονομική ανάλυση που θα πραγματοποιηθεί, ήτοι ο ασθενής θα αγοράσει συσκευή είτε μέσω των φαρμακείων είτε μέσω του Συνδέσμου, ενώ μέρος των αναγκών του σε ταινίες θα προσφερθούν δωρεάν από τις Φαρμακευτικές Αποθήκες. Η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou στη βάση της Συμφωνίας Ανάθεσης πωλεί στις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες ταινίες και προσφέρει δωρεάν συσκευές στο δημόσιο ενώ πωλεί μέσω των φαρμακείων συσκευές μέτρησης και ταινίες. Όπως έχει σημειωθεί ανωτέρω, οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες στους όρους εντολής του Διαγωνισμού με αρ.170/2012 για την προμήθεια Μετρητών Γλυκόζης Αίματος και Αντιδραστηριών σε Ταινίες καθόρισαν ότι «ο Ανάδοχος έχει υποχρέωση να προμηθεύει τους δικαιούχους ασθενείς με συμβατά συστήματα μετρητών γλυκόζης (ενδεικτικά για 3 χρόνια 30000 τεμάχια περίπου) σε τιμή που να ΜΗΝ υπερβαίνει τις 25,00 EUR/τεμάχιο, εξαιρουμένου του ΦΠΑ.»

Συνακόλουθα, το Κράτος μέσω των όρων Εντολής του Διαγωνισμού, έχει καθορίσει μια μέγιστη τιμή πώλησης των εν λόγω προϊόντων χωρίς να διευκρινίζει κατά πόσο αυτή είναι χονδρική ή λιανική τιμή και χωρίς να γνωρίζει το πραγματικό κόστος της συσκευής μέτρησης, αφού όπως ανέφεραν οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες για τον καθορισμό της μέγιστης τιμής πώλησης του μετρητή γλυκόζης λήφθηκε υπόψη [.....].

Ως αποτέλεσμα του υπό αναφορά όρου Εντολής, καθώς και ότι το κριτήριο επιλογής για Ανάθεση της Σύμβασης ήταν η χαμηλότερη προσφορά, οι ενδιαφερόμενοι οικονομικοί φορείς διαμορφώνουν την προσφορά τους έχοντας μεταξύ άλλων υπόψη την τιμολογιακή πολιτική που θα ακολουθήσουν καθόλη τη διάρκεια των 36 μηνών και στον ιδιωτικό τομέα.

Η Επιτροπή έχοντας υπόψη της όλα τα πιο πάνω και συνεκτιμώντας το γεγονός ότι η Σύμβαση Ανάθεσης της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou για την προμήθεια συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου με το Κράτος, αφορά περίοδο 36 μηνών, η οποία της προσδίδει θέση μονοπωλίου στην Κύπρο, θεωρεί ορθότερο όπως η οικονομική ανάλυση γίνει συνολικά για όλη τη διάρκεια της Σύμβασης και όχι μεμονωμένα για κάθε έτος, ώστε να ληφθεί υπόψη η συνολική κερδοφορία του συμβολαίου.

Η Επιτροπή έχοντας υπόψη όλα όσα αναλύθηκαν πιο πάνω, και για σκοπούς εξέτασης της παρούσας αυτεπάγγελτης έρευνας προέβη στην ανάλυση κόστους και κερδοφορίας της δραστηριότητας της υπό εξέταση εταιρείας που αφορά την

προμήθεια συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου στη βάση των ακόλουθων μεθοδολογιών:

(α) την ετήσια κερδοφορία της εταιρείας P. T. Hadjigeorgiou σε σχέση με την πώληση των προϊόντων Cameo Ok Meter,

(β) την κερδοφορία της εταιρείας P. T. Hadjigeorgiou, συνολικά για όλη τη διάρκεια της Σύμβασης (περίοδος 36 μηνών), και

(γ) την κερδοφορία της εταιρείας P. T. Hadjigeorgiou, συνολικά για όλη τη διάρκεια της Σύμβασης (περίοδος 36 μηνών), με βάση την αξία των προϊόντων κατά την ημερομηνία της προφοράς.

Στο πλαίσιο της έρευνας που διεξήχθη ζητήθηκε από την εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou να παραθέσει την οικονομική ανάλυση από τη διάθεση μετρητών και ταινιών σακχάρου Cameo Ok Meter προς τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες, μέσω του διαγωνισμού ο οποίος κατοχυρώθηκε στην εν λόγω εταιρεία, για τα έτη 2013-2016, καθώς και προς τον ιδιωτικό τομέα ώστε να υπολογιστεί η οικονομική αξία των εν λόγω προϊόντων. Η εταιρεία, ανταποκρινόμενη, υπέβαλε τα κοστολογικά της στοιχεία, δηλώνοντας ότι η τιμή πώλησης ταινιών μέτρησης σακχάρου προς τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες ορίστηκε και υπολογίστηκε με βάση διάφορους παραμέτρους όπως είναι το «κόστος αγοράς, μεταφορικά, κέρδος κ.ο.κ.», ούτως ώστε να προσφέρει «τη χαμηλότερη δυνατή τιμή, η οποία θα παραμένει κερδοφόρα για την εταιρεία μας.» Σε ότι αφορά την τιμή πώλησης ταινιών μέτρησης σακχάρου και των συσκευών δήλωσε το κόστος αγοράς, τα μεταφορικά, τα έξοδα διοίκησης, το κέρδος κ.ο.κ..

[.....
.....].

Στη βάση των οικονομικών στοιχείων που δόθηκαν από την P.T. Hadjigeorgiou πραγματοποιήθηκε ανάλυση κόστους και κερδοφορίας της δραστηριότητας της υπό εξέταση εταιρείας που αφορά την προμήθεια συμβατικών συστημάτων μέτρησης σακχάρου. Η συνολική κερδοφορία της εταιρείας από τη διανομή μετρητών και ταινιών μέτρησης σακχάρου Cameo Ok Meter την περίοδο από το 2013 έως 2016 είναι ως ακολούθως:

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 – ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΤΗΣΙΟ ΚΕΡΔΟΣ ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΓΙΑ 2013-2016
--

Συνολικά αποτελέσματα από διανομή μετρητών & ταινιών μέτρησης σακχάρου Cameo Ok Meter
--

της Panicos Theo Hadjigeorgiou & Co Ltd				
	Έτος που λήγει 31/12/2013	Έτος που λήγει 31/12/2014	Έτος που λήγει 31/12/2015	Από 1/1/2016 έως 27/10/2016
(Α) Ταινίες μέτρησης σακχάρου	(€)	(€)	(€)	(€)
Πωλήσεις ταινιών	[...]	[...]	[...]	[...]
Κόστος ταινιών	[...]	[...]	[...]	[...]
Κέρδος εργασιών από πωλήσεις ταινιών	[...]	[...]	[...]	[...]
(Β) Μετρητές μέτρησης σακχάρου				
Πωλήσεις μετρητών	[...]	[...]	[...]	[...]
Κόστος μετρητών	[...]	[...]	[...]	[...]
Κέρδος εργασιών από πωλήσεις μετρητών	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]
(Γ) Κέρδος εργασιών από πώληση των ταινιών και μετρητών μαζί	[...]	[...]	[...]	[...]

ΠΙΝΑΚΑΣ 4- ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΕΡΔΟΦΟΡΙΑΣ ΑΝΑ ΕΤΟΣ				
Οικονομική ανάλυση των μετρητών και ταινιών σακχάρου Cameo Ok Meter της P. T. Hadjigeorgiou στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα για τα έτη 2013-2016				
	Συνολικό κέρδος (€)	% Κερδοφορίας	Κέρδος ανά ταινία (€)	Κέρδος ανά μετρητή (€)
2013	[...]	[...]	[...]	[...]
2014	[...]	[...]	[...]	[...]
2015	[...]	[...]	[...]	[...]
2016 (από 1/1/2016- 27/10/2016)	[...]	[...]	[...]	[...]

Από τον πιο πάνω Πίνακα προκύπτει ότι το κέρδος της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou ανά ταινία ήταν €[...], €[...], €[...], και €[...], για τα έτη 2013, 2014, 2015 και 2016 αντίστοιχα, και το κέρδος ανά μετρητή ήταν €[...], €[...], €[...], και €[...], για τα έτη 2013, 2014, 2015 και 2016 αντίστοιχα.

Περαιτέρω σημειώνεται ότι, από τα στοιχεία του Πίνακα 3, και της σχετικής ανάλυσης που έγινε, διαφαίνεται ότι το κέρδος της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou, από την πώληση των προϊόντων Cameo Ok meter/strips, ανέρχεται στις €[...], για το έτος 2013, €[...], για το έτος 2014, €[...], για το έτος 2015 και €[...], για το έτος 2016. Η κερδοφορία της δέσμης για το 2013 ήταν [...], για το 2014 [...], για το 2015 [...], και για το 2016 [...].

Η Επιτροπή έκρινε όμως ορθότερο όπως η οικονομική ανάλυση γίνει συνολικά και όχι μεμονωμένα για κάθε έτος, εφόσον οι όροι του διαγωνισμού αφορούν την προμήθεια των εν λόγω προϊόντων για 36 μήνες με αποτέλεσμα η εν λόγω εταιρεία, να κατάρτισε την προσφορά της και έχοντας υπόψη την τιμολογιακή πολιτική που θα ακολουθούσε καθόλη τη διάρκεια των 36 μηνών και στον ιδιωτικό τομέα. Ως εκ τούτου, πραγματοποιήθηκε σχετική ανάλυση η οποία φαίνεται στο κάτωθι Πίνακα 5.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΕΡΔΟΣ ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΓΙΑ 2013- έως 27/10/2016			
	Ταινίες	Μετρητές	Ταινίες + Μετρητές
Πωλήσεις (€)	[...]	[...]	[...]
Κόστος (€)	[...]	[...]	[...]
Κέρδος (€)	[...]	[...]	[...]
Ποσοστό (%)	[...]	[...]	[...]

Ιδιαίτερα, στον πιο πάνω Πίνακα 5, σημειώνονται οι πωλήσεις, το κόστος και το κέρδος συνολικά από το 2013-2016, τόσο ξεχωριστά για ταινίες και μετρητές όσο και μαζί, ενώ υπολογίζεται και το αντίστοιχο ποσοστό κερδοφορίας. Από τα στοιχεία του εν λόγω Πίνακα και της σχετικής ανάλυσης που έγινε, η Επιτροπή σημειώνει ότι η συνολική κερδοφορία της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou για τα έτη του Διαγωνισμού, ήτοι για το 2013-2016 από τις πωλήσεις των ταινιών και των μετρητών μαζί ήταν €[...], η οποία αντιστοιχεί σε ποσοστό της τάξης του [...]%.

Περαιτέρω η Επιτροπή, διαπιστώνει ότι στο πλαίσιο της αξιολόγησης πραγματοποιήθηκε επιπλέον ανάλυση χρησιμοποιώντας το εργαλείο της παρούσας αξίας (present value), με το σκεπτικό ότι η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou την χρονιά που αποφάσισε να προβεί σε προσφορά ήταν ορθολογικό να είχε υπολογίσει την αξία της σύμβασης προτού υποβάλει την προσφορά της. Προς το σκοπό αυτό, θεωρήθηκε ορθολογιστικό ότι η εταιρεία θα είχε υπολογίσει την τότε παρούσα αξία των μελλοντικών εσόδων και την τότε παρούσα αξία των μελλοντικών εξόδων, ώστε η αξία της σύμβασης να καταρτίστηκε στη βάση της «τότε παρούσα αξία» (present value) των μελλοντικών κερδών που θα αποκόμιζε εάν κέρδιζε την προσφορά. Αυτό βασίστηκε στο υποθετικό σενάριο ότι εάν η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou είχε σκοπό να υπερτιμολογήσει θα το έκανε από την αρχή μέσω της οικονομικής προσφοράς που είχε υποβάλει στο πλαίσιο του εν λόγω Δημόσιου Διαγωνισμού. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι από την πιο πάνω αναφερόμενη ανάλυση που διενεργήθηκε με βάση το σενάριο της τότε «παρούσας αξίας», το συνολικό ποσοστό κερδοφορίας της

εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou για τα έτη 2013-2016, υπολογίστηκε στο ποσοστό της τάξης του [...]%, επιβεβαιώνοντας την αρχική οικονομική ανάλυση.

Συνεπώς, το ερώτημα το οποίο προκύπτει είναι κατά πόσον το πιο πάνω κέρδος για τα έτη 2013-2016 είναι τόσο υψηλό που καθιστά την τιμολόγηση από μέρους της P.T. Hadjigeorgiou αθέμιτη, υπό το πρίσμα του δικαίου του ανταγωνισμού.

Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, τα όσα καταγράφονται στην απόφαση του Royal Court of Justice στην υπόθεση Attherace Ltd vs British Horseracing Broad⁴¹:

“... Article 82 as said earlier, is not a general provision for the regulation of prices. It seeks to prevent the abuse of dominant market positions with the object of protecting and promoting competition.”

Περαιτέρω, η Επιτροπή σημειώνει ότι η κατοχή δεσπόζουσας θέσης από μέρους της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou είναι άμεσα συνυφασμένη με τη διάρκεια της Συμφωνίας Ανάθεσης, αφενός γιατί η εταιρεία δεν δραστηριοποιείται στην εν λόγω αγορά πριν από την κατακύρωση της προσφοράς και αφετέρου, όπως έχει ήδη σημειωθεί, η κατακύρωση του Διαγωνισμού σε μια επιχείρηση για την προσφορά συσκευών και ταινιών μέτρησης της προσδίδει μονοπωλιακή θέση στη σχετική αγορά για τον αριθμό ετών που διαρκεί. Εξάλλου δεν είναι γνωστό κατά πόσον η εταιρεία θα συνεχίσει να δραστηριοποιείται με το πέρασ των 36 μηνών και δεν θα είναι εφικτός ο έλεγχος μελλοντικής συμπεριφοράς στον τομέα αυτό εάν δεν κερδίσει τον επόμενο διαγωνισμό.

Όπως έχει προαναφερθεί, οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες στους όρους εντολής του Διαγωνισμού με αρ.170/2012 για την προμήθεια Μετρητών Γλυκόζης Αίματος και Αντιδραστηρίων σε Ταινίες καθόρισαν ότι «ο Ανάδοχος έχει υποχρέωση να προμηθεύει τους δικαιούχους ασθενείς με συμβατά συστήματα μετρητών γλυκόζης (ενδεικτικά για 3 χρόνια 30000 τεμάχια περίπου) σε τιμή που να ΜΗΝ υπερβαίνει τις 25,00 EUR/τεμάχιο, εξαιρουμένου του ΦΠΑ.» Συνακόλουθα, το Κράτος, μέσω των όρων Εντολής του Διαγωνισμού, έχει καθορίσει μια μέγιστη τιμή πώλησης των εν λόγω προϊόντων (χωρίς να διευκρινίζει κατά πόσο αυτή είναι χονδρική ή λιανική τιμή και χωρίς να γνωρίζει το πραγματικό κόστος της συσκευής μέτρησης) και χωρίς να γνωρίζει το κόστος των προϊόντων αυτών.

Ως αποτέλεσμα του υπό αναφορά όρου Εντολής, καθώς και ότι το κριτήριο επιλογής για Ανάθεση της Σύμβασης ήταν η χαμηλότερη προσφορά, είναι εύλογο οι ενδιαφερόμενοι οικονομικοί φορείς να καταρτίζουν την προσφορά τους και έχοντας

⁴¹ Βλέπε απόφαση Attherace Ltd vs British Horseracing Broad [2007] EWCA Civ38.

μεταξύ άλλων υπόψη την τιμολογιακή πολιτική που θα ακολουθήσουν καθόλη τη διάρκεια των 36 μηνών και στον ιδιωτικό τομέα. Όπως έχει διαφανεί από την προκαταρκτική έρευνα, η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou υπέβαλε την χαμηλότερη προσφορά [.....].

Όλα τα πιο πάνω καταλήγουν στο αποτέλεσμα ότι έχουν δημιουργηθεί τέτοιες συνθήκες οι οποίες εξαφανίζουν κάθε ανταγωνιστική πίεση, αφού τα εν λόγω προϊόντα αποτελούν μια δέσμη προϊόντων και οι εισαγωγείς στους οποίους ανατίθεται η Συμφωνία Ανάθεσης δεν έχουν κίνητρα για να χαμηλώσουν τις τιμές τους στις ταινίες και στη συσκευή.

Υπό το φως όλων των πιο πάνω, και ιδιαίτερα έχοντας υπόψη τις συνθήκες που αφορούν την παρούσα υπόθεση οι οποίες έχουν αναλυθεί ανωτέρω, η Επιτροπή καταλήγει ότι στην προκειμένη περίπτωση, δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία που να τεκμηριώνουν ότι η τιμολόγηση που ακολουθήθηκε από την εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou, ήτοι με ποσοστό κερδοφορίας [...] % για τα τρία έτη ισχύος της Σύμβασης Ανάθεσης, δύναται να θεωρηθεί αυτή καθ' αυτή υπερβολική⁴². Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν στοιχειοθετείται παράβαση του άρθρου 6(1)(α) του Νόμου σε σχέση με το ενδεχόμενο καταχρηστικής εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας θέσης μέσω της επιβολής υπερβολικά υψηλών τιμών. Υπό το φως της πιο πάνω κατάληξης, εκλείπει η εξέταση του άρθρου 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.5.3. Καθορισμός Λιανικών Τιμών

Ο καθορισμός τιμών είναι από τις πλέον ενδεικτικές περιπτώσεις απαγορευμένης σύμπραξης, τόσο σε κάθετο, όσο και σε οριζόντιο επίπεδο, ενώ θεωρείται η σημαντικότερη περίπτωση εξ αντικειμένου περιορισμού του ανταγωνισμού.⁴³ Συνεπώς, συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές που άμεσα ή έμμεσα καθορίζουν τιμές ή οποιουσδήποτε άλλους όρους συναλλαγής αποτελούν ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμούς του ανταγωνισμού, καθώς πλήττουν την ίδια τη φύση του ανταγωνισμού, έχοντας υπόψη ότι η τιμή είναι ένα από τα σημαντικότερα πεδία του ανταγωνισμού.⁴⁴

⁴² Στην υπόθεση United Brands καθιερώθηκε ο τρόπος εξέτασης της υπερβολικής τιμολόγησης, ως εξής: United Brands has established a two-stage cumulative test in order to find an excessive pricing abuse under which: (A) The difference between the costs actually incurred and the price actually charged is excessive, and, (B) A price has been imposed which is either unfair in itself or when compared to competing products (NB: the second stage is alternative not cumulative), (πηγή: "Flynn-Phizer case").

⁴³ Βλ. μεταξύ άλλων, ΔΕΚ υποθ. 123/83, αποφ. της 30.1.1985, BNIC v. Clair, Συλλ. 1985, 39, 423, ΕΑ 495/VI/2010, ΕΑ 505/VI/2010.

⁴⁴ Εξάλλου, το ίδιο προκύπτει και από το άρθρο 4 στοιχείο α' του Κανονισμού 330/2010, το οποίο προβλέπει ρητά ότι σε περιπτώσεις καθορισμού τιμών δεν δύναται να τύχει εφαρμογής.

Στην περίπτωση των κάθετων συμφωνιών, συμβατικοί όροι ή πρακτικές σύμφωνα με τις οποίες ορίζονται στο διανομέα οι τιμές πώλησης των προϊόντων, θεωρούνται ότι έχουν ως αντικείμενο (object) τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Στις περιπτώσεις αυτές δεν αναζητείται το αποτέλεσμα (effect) που προκαλείται στον ανταγωνισμό εκ της συγκεκριμένης συμφωνίας.⁴⁵ Μόνο σε περίπτωση μη ύπαρξης (έστω κατά φαινόμενο) συμβατικών όρων, αναζητείται η συμμόρφωση των μεταπωλητών με τις καθοριζόμενες τιμές, η οποία διαπιστώνεται εφόσον αυτές τίθενται σε εφαρμογή.

Ο καθορισμός των τιμών μπορεί να επιτευχθεί τόσο με άμεσο όσο και με έμμεσο τρόπο. Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, σε περίπτωση συμβατικών διατάξεων με τις οποίες καθορίζεται απευθείας η τιμή μεταπώλησης, ο περιορισμός είναι εμφανής. Ωστόσο ο καθορισμός των τιμών μεταπώλησης μπορεί να επιτευχθεί και με έμμεσο τρόπο⁴⁶. Τέτοια παραδείγματα έμμεσου καθορισμού των τιμών μεταπώλησης αποτελούν, μεταξύ άλλων, οι συμφωνίες για τον καθορισμό του περιθωρίου κέρδους του διανομέα και του ανωτάτου επιπέδου έκπτωσης που μπορεί να χορηγήσει ο διανομέας από ένα καθορισμένο επίπεδο τιμών. Οι άμεσοι ή έμμεσοι τρόποι για την επίτευξη του καθορισμού τιμών μπορούν να γίνουν πιο αποτελεσματικοί όταν συνδυαστούν με λήψη μέτρων για τον εντοπισμό διανομέων που δεν τις τηρούν, όπως η εφαρμογή συστήματος παρακολούθησης τιμών.⁴⁷ Ως εκ τούτου, η Επιτροπή σημειώνει ότι η απαγόρευση των άρθρων 3(1)(α) του Νόμου και 101 ΣΛΕΕ συμπεριλαμβάνει γενικότερα κάθε συμφωνία η οποία αφορά παραμέτρους της τιμής.⁴⁸

Η Επιτροπή σημειώνει ότι για να αξιολογηθούν επαρκώς τα αποτελέσματα των προτεινόμενων τιμών στον ανταγωνισμό, αυτές δεν θα πρέπει να εξετάζονται μεμονωμένα και αφηρημένα αλλά απαιτείται μία προσέγγιση που να αξιολογεί τη δομή της αγοράς καθώς και το οικονομικό και νομικό πλαίσιο λειτουργίας των εταιριών.

Επομένως, η κάθε υπόθεση θα πρέπει να αξιολογείται χωριστά με βάση τα πραγματικά της περιστατικά.

Σημειώνεται επίσης ότι στην παράγραφο 111 των Κατευθυντήριων Γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς αναφέρεται ότι: «Στην κατηγορία του "προκαθορισμού

⁴⁵ Βλ. μεταξύ άλλων C-243/83, SA Binon v. SA Agence παρ.44-45, T-67/01, JCB Service v. Commission παρ. 121. C-89 επ. /85, Ahlstrom κατά Επιτροπής, παρ.175. C-306/96, Javico κατά Yves Saint Laurent, παρ.14-15, C-86/82, Hassebland κατά Επιτροπής, παρ.45-46.

⁴⁶ Κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς 2010/C 130/01 παρ. 48.

⁴⁷ ibid παρ.47. Το ίδιο προβλέπεται και στην αντίστοιχη παρ. 48 του Κανονισμού 330/2010.

⁴⁸ Βλ. μεταξύ άλλων ΔΕΚ υποθ. 8/72 Vereeniging van Cementshandelaren κατά Επιτροπής, σκ. 21, Γεν. ΔΕΕ T-374/94, T-375/94, T-384/94 European Night Services κατά Επιτροπής, σκ. 136, EA 505/VI/2010.

τιμών μεταπώλησης" εμπίπτουν οι συμφωνίες εκείνες που έχουν ως κύριο χαρακτηριστικό το ότι ο αγοραστής υποχρεούται ή παρακινείται να μη μεταπωλεί κάτω από ορισμένη τιμή ή να μεταπωλεί σε ορισμένη τιμή ή πάνω από ορισμένη τιμή. Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει τις ελάχιστες, τις πάγιες, τις μέγιστες και τις συνιστώμενες τιμές μεταπώλησης. Οι μέγιστες και οι συνιστώμενες τιμές μεταπώλησης, οι οποίες δεν είναι ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμοί, μπορούν, ωστόσο, να οδηγήσουν σε περιορισμό του ανταγωνισμού εκ του αποτελέσματος». (Η υπογράμμιση είναι της Επιτροπής)

Η Επιτροπή σημειώνει ότι συνιστώμενες ή/και προτεινόμενες τιμές θεωρούνται καταρχήν συμβατές με τις διατάξεις του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ στο μέτρο που ο προμηθευτής περιορίζεται στην ανακοίνωση των τιμών αυτών στους διανομείς/μεταπωλητές και δεν προκύπτει δέσμευση των τελευταίων για την τήρηση τους.⁴⁹

Ειδικότερα, οι προμηθευτές έχουν τη δυνατότητα να εκφράζουν την άποψη του στους πελάτες τους ως προς το ύψος της λιανικής τιμής που θεωρούν «κατάλληλη» για τα προϊόντα τους, νοουμένου ότι η άποψη τους δεν θέτει σε αμφισβήτηση ή δημιουργεί αμφιβολίες ως προς το μη δεσμευτικό της προτεινόμενης λιανικής τιμής και δεν παρέχουν πρόσθετες πληροφορίες που ενδεχομένως να επηρεάζουν την απόφαση των λιανοπωλητών.⁵⁰

Από την άλλη όμως, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται ότι πιθανός κίνδυνος των συνιστώμενων ανώτατων λιανικών τιμών είναι ότι αυτές λειτουργούν ως εστιακό σημείο (focal point) για τους μεταπωλητές κι έτσι ενδεχομένως εφαρμόζονται από περισσότερους ή ακόμη κι από όλους του μεταπωλητές και αυτές ενδέχεται να αμβλύνουν τον ανταγωνισμό ή να διευκολύνουν την αθέμιτη σύμπραξη μεταξύ προμηθευτών.⁵¹

Σε σχέση με τα ως άνω η Επιτροπή σημειώνει τα όσα το ΔΕΕ αποφάσισε στην υπόθεση Pronuptia⁵²:

«Καίτοι οι ρήτρες που θίγουν την ευχέρεια του παραχωρησιούχου να καθορίζει τις τιμές του απολύτως ελεύθερα συνιστούν περιορισμό του ανταγωνισμού, δεν συμβαίνει

⁴⁹ Βλέπε Σύγγραμμα «Κάθετες Συμφωνίες & ανταγωνισμός» του Νικόλαου Εμμ. Ζαευγώλη, εκδόσεις Σάκκουλα, 2012, σελ103

⁵⁰ Βλέπε το έγγραφο της Γερμανικής Αρχής Ανταγωνισμού ημερομηνίας 25/1/2017, το με το τίτλο «guidance note on the prohibition of vertical price fixing in the brick-and-mortar food retail sector», που τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση στις 25/1/2017 http://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/EN/Diskussions_Hintergrundpapiere/2016/Consultation_Guidance_note_prohibition_vertical_price_fixing_brickand_mortar_food_retail.html?nn=3591568

⁵¹ ibid

⁵² Υπόθεση 161/84 Pronuptia [1986] 1 CMLR 414.

το ίδιο όταν ο παραχωρητής γνωστοποιεί στους παραχωρησιούχους ενδεικτικές τιμές, υπό τον όρο πάντως ότι δεν υφίσταται, μεταξύ του παραχωρητή και των παραχωρησιούχων ή μεταξύ των παραχωρησιούχων, εναρμονισμένη πρακτική για την πραγματική εφαρμογή αυτών των τιμών. Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να ελέγξει αν συντρέχει αυτή η προϋπόθεση.»⁵³

Ως εκ τούτου, από πλευράς τους δικαίου του ανταγωνισμού αυστηρές καθοδηγήσεις ως προς τον καθορισμό των τιμών λιανικής είναι μη αποδεκτές.⁵⁴

Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή στο πλαίσιο της προκαταρκτικής της έρευνας διαπίστωσε ότι η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou με εγκύκλιο της προς όλους τους φαρμακοποιούς και φαρμακαποθήκες ημερομηνίας 28/12/2013 με θέμα «Νέα προϊόντα Σύστημα μέτρησης Σακχάρου», κοινοποίησε τις χονδρικές και λιανικές τιμές των υπό αναφορά προϊόντων, κάνοντας αναφορά και στη λιανική τιμή πώλησης των εν λόγω προϊόντων. Επίσης, σε μετέπειτα επιστολή της προς φαρμακεία και φαρμακαποθήκες, ημερομηνίας 15/5/2014, η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou φαίνεται να τους ενημερώνει ότι η τιμή του CAMEO x50 STRIPS έχει αλλάξει.

Η Επιτροπή σημειώνει περαιτέρω ότι η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou, σε σχέση με τις προαναφερόμενες εγκυκλίους δήλωσε ότι αποτελεί συνήθης πρακτική της εταιρείας, να ενημερώνει για νέα προϊόντα μέσω εγκυκλίων και ιδιαίτερα να σημειώνουν τη Χονδρική Τιμή + ΦΠΑ ενός νέου προϊόντος που αγοράζει μια φαρμακαποθήκη και ένα φαρμακείο, καθώς επίσης, την τιμή που αγοράζει ο καταναλωτής, δηλαδή τη λιανική τιμή. Επομένως, όπως δήλωσε, «από συνήθεια» κατέγραψε στις εγκυκλίους ημερομηνίας 28/12/2013 και 15/5/2014 τη λιανική τιμή για τις ταινίες και το μετρητή, λαμβάνοντας υπόψη το συνήθες κέρδος του φαρμακείου. Επιπρόσθετα, σημείωσε ότι, η τιμή μεταπώλησης μιας Φαρμακαποθήκης προς τα φαρμακεία είναι η χονδρική τιμή που δίνεται από την εταιρεία και οι Φαρμακαποθήκες έχουν κέρδος την έκπτωση που παραχωρείται επί του τιμολογίου.

Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας συλλέχθηκαν πληροφορίες από τις τέσσερις φαρμακαποθήκες με τις οποίες συνεργάστηκε η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou, ήτοι PharmaLink Ltd, BluePharmacies Λτδ, ΜΕΦΑΛ ΔΗΜΟΣΙΑ ΛΤΔ και στο ΚΕ.ΔΙ.ΦΑ.Π., με σκοπό να ερευνηθεί τόσο η πρακτική της P.T. Hadjigeorgiou σε σχέση με τον καθορισμό λιανικών τιμών όσον αφορά τα προϊόντα CAMEO, αλλά και την εν γένει πολιτική καθορισμού λιανικών τιμών που τυχόν ακολουθείται και από άλλους εισαγωγείς.

⁵³ Ibid παρ. 25.

⁵⁴ Βλέπε απόφαση Ελληνικής Αρχής Ανταγωνισμού, αρ. 332/V/2007 ημερομηνίας 7/9/2006

Επί τούτου, η Επιτροπή σημείωσε τα όσα αναφέρθηκαν από τις Φαρμακαποθήκες σε σχέση με το κατά πόσον οι εισαγωγείς φαρμακευτικών προϊόντων, συνηθίζουν να ενημερώνουν με σχετικές εγκυκλίους ή οποιοδήποτε άλλο τρόπο, τις φαρμακαποθήκες με τις οποίες συνεργάζονται, τις λιανικές τιμές πώλησης των προϊόντων. Η Επιτροπή σημείωσε ειδικότερα τα όσα αναφέρθηκαν από την PharmaLink ότι, οι περισσότερες εταιρείες αναφέρουν για τα προϊόντα τους προτεινόμενη λιανική τιμή, η οποία δεν είναι δεσμευτική. Αυτή η πρακτική σε μεγάλο βαθμό, όπως επεξηγεί, απορρέει από τους ίδιους τους πελάτες οι οποίοι ζητούν καθοδήγηση.

Από τα στοιχεία της έρευνας προκύπτει ότι οι εισαγωγείς φαρμακευτικών προϊόντων κατά βάση, συνηθίζουν να προτείνουν λιανικές τιμές στις φαρμακαποθήκες με τις οποίες συνεργάζονται, χωρίς να εκλαμβάνεται αυτή η πρακτική ως δέσμευση ως προς τις τιμές που θα υιοθετηθούν από τα φαρμακεία. Αυτή η πρακτική, σύμφωνα με μια εκ των Φαρμακαποθηκών καθώς και την εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou, σε μεγάλο βαθμό, απορρέει από τους ίδιους τους πελάτες οι οποίοι ζητούν καθοδήγηση, με την εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou να διευκρινίζει ότι η προτεινόμενη λιανική τιμή υπολογίζεται στη βάση του σύνθετης περιθωρίου κέρδους του φαρμακοποιού.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί οι προτεινόμενες τιμές δύνανται να θεωρηθούν συμβατές με το δίκαιο του ανταγωνισμού, υπό την προϋπόθεση ότι δεν χρησιμοποιούνται από τον προμηθευτή έμμεσοι τρόποι ή μέτρα (π.χ. απειλή ή επιβολή κυρώσεων, εκπτώσεις και άλλα χρηματικά κίνητρα), ώστε οι προτεινόμενες ή ανώτατες αυτές τιμές να λειτουργούν στην πράξη ως καθορισμένες τιμές μεταπώλησης, αλλά ούτε και ως εστιακό σημείο (focal point).

Από τα στοιχεία της παρούσας έρευνας δεν προκύπτει ότι πρακτική της εταιρείας να κοινοποιεί στις Φαρμακαποθήκες τη λιανική τιμή πώλησης τόσο της συσκευής μέτρησης όσο και των ταινιών, οφείλεται σε προσπάθειες της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou να μη μεταπωλούνται τα εν λόγω προϊόντα κάτω από ορισμένη τιμή και να καθιστούν αυτή ως πάγια τιμή και δεσμευτική. Επίσης, δεν έχει διαφανεί ότι οι αγοραστές υποχρεούνται ή παρακινούνται να μη μεταπωλούν κάτω από ορισμένη τιμή ή να μεταπωλούν σε ορισμένη τιμή ή πάνω από ορισμένη τιμή αφού, όπως έχει αναφερθεί από τις φαρμακαποθήκες, η λιανική τιμή που προτείνεται δεν θεωρείτο υποχρεωτική. Επιπρόσθετα, δεν έχει διαπιστωθεί ότι η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou επέβαλε στους πελάτες της οποιοσδήποτε κυρώσεις σε περίπτωση που δεν ακολουθούσαν αυτές ή να εφαρμόζε άλλα μέτρα εξαναγκασμού. Αντιθέτως, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της έρευνας η εταιρεία P.T. Hadjigeorgiou διευκρίνισε ότι

η προτεινόμενη λιανική τιμή υπολογίζεται στη βάση του σύνηθες περιθωρίου κέρδους του φαρμακοποιού.

Η Επιτροπή, στο σημείο αυτό, θέλει να επισημάνει ότι οι προμηθευτές κατά την κοινοποίηση των προτεινόμενων τιμών θα πρέπει να παρέχουν σαφής ένδειξη για τη μη δεσμευτικότητα των τιμών αυτών και τη δυνατότητα αλλαγής των τιμών καθώς και την παροχή εκπτώσεων. Σε γενικές γραμμές θα πρέπει να αποφεύγονται πρακτικές που επιτείνουν τη διαθρωτική ακαμψία των τιμών.

Επομένως, υπό το φως των όσων έχουν αναλυθεί ανωτέρω, γίνεται δεκτή η επιχειρηματολογία της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou και η Επιτροπή καταλήγει ότι δεν στοιχειοθετείται παράβαση του άρθρου 3 του Νόμου. Υπό το φως της πιο πάνω κατάληξης εκλείπει η εξέταση του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ.

6. Καταληκτικό της απόφασης

Η Επιτροπή, αφού αξιολόγησε όλα τα ενώπιον της στοιχεία και δεδομένα που συλλέχθηκαν στο πλαίσιο της προκαταρκτικής έρευνας που διεξήχθη, και στη βάση των ενώπιόν της αυτών στοιχείων, ομόφωνα αποφασίζει ότι δεν στοιχειοθετούνται παραβάσεις των άρθρων 3 και 6 Νόμου από μέρους της εταιρείας P.T. Hadjigeorgiou. Υπό το φως της πιο πάνω κατάληξης, εκλείπει η εξέταση του άρθρου 101 και 102 της ΣΛΕΕ.

Λουκία Χριστοδούλου

Πρόεδρος της Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού